GEORGE ORWELL

FERMA ANIMALELOR

(Animal Farm, 1945)

Capitolul I.

Domnul Jones, proprietarul fermei „Conacul", încuie cotețele de găini pentru noapte, dar, cum băuse peste măsură de mult, uită să astupe şi deschizăturile pentru ciugulit. Cu cercul de lumină al felinarului jucând dintr-o parte în alta, el traversă curtea împleticindu-se, îşi azvârli cizmele din picioare la uşa din spate, îşi turnă un ultim pahar de bere din butoiul din cămară, apoi urcă scările spre dormitor, unde doamna Jones şi începuse să sforăie.

Imediat după ce lumina din dormitor se stinse, un freamăt şi o agitație se făcură simțite prin toate colțurile fermei. În timpul zilei, circulase zvonul că bătrânul Senior, porcul Middle White premiat, avusese un vis ciudat în noaptea dinainte şi că voia să-l comunice şi celorlalte animale. Căzuseră de acord să se întâlnească toate în hambarul cel mare, îndată ce domnul Jones se retrăgea la o distanță sigură. Bătrânul Senior – întotdeauna era numit astfel, deşi la expoziție fusese prezentat sub numele de Frumosul din Willingdon – impunea atâta respect la fermă, încât fiecare era oricând gata să-şi sacrifice o oră de somn pentru a auzi ce avea el de spus.

La un capăt al hambarului cel mare, pe un fel de platformă

GEORGE ORWELL

FERMA ANIMALELOR

(Animal Farm, 1945)

Capitolul I.

Domnul Jones, proprietarul fermei „Conacul”, încuie coteţele de găini pentru noapte, dar, cum băuse peste măsură de mult, uită să astupe şi deschizăturile pentru ciugulit. Cu cercul de lumină al felinarului jucând dintr-o parte în alta, el traversă curtea împleticindu-se, îşi azvârli cizmele din picioare la uşa din spate, îşi turnă un ultim pahar de bere din butoiul din cămară, apoi urcă scările spre dormitor, unde doamna Jones şi începuse să sforăie.

Imediat după ce lumina din dormitor se stinse, un freamăt şi o agitaţie se făcură simţite prin toate colţurile fermei. În timpul zilei, circulase zvonul că bătrânul Senior, porcul Middle White premiat, avusese un vis ciudat în noaptea dinainte şi că voia să-l comunice şi celorlalte animale. Căzuseră de acord să se întâlnească toate în hambarul cel mare, îndată ce domnul Jones se retrăgea la o distanţă sigură. Bătrânul Senior – întotdeauna era numit astfel, deşi la expoziţie fusese prezentat sub numele de Frumosul din Willingdon – impunea atâta respect la fermă, încât fiecare era oricând gata să-şi sacrifice o oră de somn pentru a auzi ce avea el de spus.

La un capăt al hambarului cel mare, pe un fel de platformă înălţată, Seniorul stătea deja instalat pe culcuşul său de paie, sub un felinar agăţat de o bârnă. Avea doisprezece ani şi, în ultima vreme, crescuse cam prea lăbărţat, dar era

încă un porc cu aspect maiestuos, arăta înţelept şi binevoitor, cu toate că niciodată nu i se tăiaseră colţii.

Nu după mult timp, începură să sosească şi celelalte animale, fiecare făcându-se comod după obiceiul său. Primii veniră cei trei câini, Bluebell, Jessie şi Pincher, apoi porcii care se aşezară pe paiele din faţa platformei. Găinile se cocoţară pe pervazurile ferestrelor, porumbeii se suiră, bătând din aripi, pe căpriorii acoperişului, iar oile şi vacile se aşezară în spatele porcilor şi începură să rumege. Boxer şi Clover, cei doi cai de tracţiune, intrară împreună, mergând foarte încet şi atent, cu copitele lor mari şi păroase, de teamă să nu calce vreun animal ascuns în paie. Clover era o iapă corpolentă cu aspect matern, între două vârste, care nu-şi recăpătase deloc silueta după cel de-al patrulea mânz. Boxer era un animal enorm, înalt de peste un metru optzeci şi mai puternic decât oricare doi cai normali luaţi la un loc; o dungă albă care-l mergea de-a lungul capului până la nas îi dădea un aer destul de stupid şi, de fapt, el nici nu era grozav de inteligent, dar toată lumea îl respecta pentru tăria lui de caracter şi formidabila putere de muncă. După cai veniră Muriel, capra cea albă şi Benjamin, măgarul. Benjamin era cel mai bătrân animal de la fermă şi cel mai puţin sociabil. Vorbea rar, iar când vorbea, o făcea, de obicei, ca să lanseze câte o remarcă plină de cinism – spunea, de exemplu, că Dumnezeu îi dăduse coadă ca să alunge muştele, dar că el ar fi preferat să nu aibă nici coadă, nici muşte. Numai el, dintre toate animalele de la fermă, nu râdea niciodată. Dacă era întrebat de ce, spunea că nu vede nimic de râs. Cu toate acestea, fără s-o recunoască deschis, era legat de Boxer; şi unul şi celălalt îşi petreceau duminicile, de obicei, pe mica păşune din spatele livezii, păscând umăr la umăr, dar fără să vorbească.

Cei doi cai tocmai se aşezaseră când un cârd de răţuşte, rătăcite de mama lor, intrară în şir în hambar, măcăind în şoaptă şi plimbându-se dintr-o parte în alta în căutarea unui

loc unde să nu fie călcate în picioare: Clover făcu un fel de zid în jurul lor cu piciorul ei din faţă, iar răţuştele, ghemuindu-se la pământ în spatele piciorului ei, adormiră imediat. În ultimul moment, intră şi Mollie, iapa cea albă, proastă dar drăguţă, care trăgea cabrioleta domnului Jones, cu un mers afectat elegant, molfăind o bucată de zahăr. Ea îşi alese un loc în faţă şi începu să-şi vânture coama albă, sperând să atragă atenţia celorlalţi către panglicile roşii cu care o avea împletită. Ultima sosi pisica, privind în jur, ca de obicei, după locul cel mai călduros şi până la sfârşit se înghesui între Boxer şi Clover; aici se porni pe tors, mulţumită, de-a lungul întregului discurs al Seniorului, fără să asculte nici măcar o singură vorbă.

Toate animalele erau acum prezente, în afară de Moise, corbul domesticit, care dormea pe o prăjină, în umbra porţii din spate a hambarului. Când Seniorul văzu că toate se făcuseră comode şi aşteptau cu atenţia cuvenită, îşi drese glasul şi începu să vorbească:

— Tovarăşi, aţi auzit deja despre visul ciudat pe care l-am avut azi-noapte. Dar am să vorbesc despre vis mai târziu. Am altceva de spus la început. Nu cred, tovarăşi, să mai am multe zile de trăit printre voi şi, înainte de a muri, socotesc de datoria mea să vă împărtăşesc înţelepciunea pe care am acumulat-o până acum. Am avut o viaţă lungă, am avut mult timp de gândire pe când stăteam singur în cocina mea şi cred că pot spune că am înţeles natura vieţii pe acest pământ mai bine ca oricare alt animal din ziua de azi. Acestea sunt lucrurile despre care vreau să vă vorbesc. Deci, tovarăşi, care este natura acestei vieţi a noastre? Să privim lucrurile în faţă: vieţile noastre sunt mizere, pline de trudă şi scurte. Ne naştem, primim exact atâta hrană cât să nu murim, iar aceia dintre noi care sunt capabili s-o facă, sunt obligaţi să muncească până la ultima fărâmă de energie; şi, în clipa când foloasele pe care le aducem se sfârşesc, suntem măcelăriţi cu o cruzime înfiorătoare. Nici un animal din Anglia nu cunoaşte ce sunt acelea fericirea

sau tihna, după ce împlineşte vârsta de un an. Nici un animal din Anglia nu este liber. Viaţa unui animal înseamnă mizerie şi sclavie: iată adevărul curat.

Dar, oare, asta ţine, pur şi simplu, de natura lucrurilor? Se petrece, oare, acest lucru pentru că ţara asta a noastră este atât de săracă, încât nu se poate asigura o viaţă decentă celor care trăiesc în ea? Nu, tovarăşi, de o mie de ori nu! Pământul Angliei este fertil, clima ei este bună, ea e capabilă să ofere hrană din abundenţă unui număr de animale enorm faţă de cele care o locuiesc astăzi. Numai ferma asta a noastră ar putea întreţine o duzină de cai, douăzeci de vaci, sute de oi – toate trăind într-un confort şi o demnitate care astăzi sunt aproape de neimaginat. Pentru ce, atunci, continuăm să trăim în aceste condiţii de mizerie? Pentru că aproape întregul produs al muncii noastre ne este furat de fiinţele omeneşti. Iată, tovarăşi, răspunsul la toate problemele noastre. El se rezumă la un singur cuvânt: OMUL! Omul este singurul nostru duşman adevărat. Scoateţi Omul din scenă şi cauza fundamentală a foametei şi a muncii excesive este abolită pentru totdeauna.

Omul este singura fiinţă care consumă fără să producă. El nu dă lapte, nu face ouă, e prea slab ca să tragă plugul, nu poate fugi destul de repede ca să prindă iepuri. Cu toate astea, el e stăpân peste toate animalele. El le pune la muncă şi le dă înapoi abia cât le este necesar ca să nu moară de foame; restul păstrează pentru el. Munca noastră este cea care lucrează pământul, balega noastră este cea care-l fertilizează şi, totuşi, care dintre noi posedă mai mult decât propria-l piele? Voi, vacilor pe care vă văd în faţa mea, câte mii de litri de lapte aţi dat anul trecut? Şi ce s-a-ntâmplat cu laptele acela care ar fi trebuit să hrănească viţeii voştri ca să crească puternici? Până la ultimul strop s-a scurs pe gâtlejurile duşmanilor noştri. Iar voi, găinilor, câte ouă aţi făcut anul acesta şi câte din aceste ouă au ajuns să dea pui? Toate celelalte au ajuns la piaţă ca să aducă bani lui Jones şi oamenilor lui. Şi tu, Clover, unde sunt cei

patru mânji pe care i-ai născut şi care ar fi trebuit să-ţi fie sprijin şi bucurie la bătrâneţe? Fiecare a fost vândut când a împlinit un an – pe niciunul n-ai să-l mai vezi vreodată. Ca răsplată pentru cele patru naşteri şi pentru toată munca ta pe câmp, ce ai altceva, afară de raţii şi de un loc în grajd?

Şi nici măcar vieţile de mizerie pe care le ducem nu ni se permite să le trăim până la soroacele lor naturale. În ceea ce mă priveşte, nu mă plâng, pentru că fac parte dintre cei norocoşi. Am doisprezece ani şi am avut peste patru sute de copii. Aceasta este viaţa naturală a unui porc. Dar nici un animal nu scapă de cruzimea cuţitului până la urmă. Voi, porcii cei tineri îngrăşaţi pentru tăiere, pe care vă văd stând în faţa mea, toţi o să vă sfârşiţi vieţile urlând, pe butuc, în mai puţin de un an. La această oroare toţi suntem siliţi să ajungem – vaci, porci, găini, oi, toată lumea. Nici măcar caii sau câinii nu au o soartă mai bună. Pe tine, Boxer, chiar în ziua când muşchii ăia tari ai tăi or să-şi piardă puterea, Jones o să te vândă tăietorului de cai, care o să-ţi taie beregata şi o să te fiarbă pentru câinii de vânătoare. Iar câinilor, când îmbătrânesc şi le cad dinţii, Jones le leagă câte o cărămidă de gât şi îi îneacă în iaz.

Şi atunci, tovarăşi, nu e la fel de limpede ca lumina zilei că tot răul acestei vieţi a noastre izvorăşte din tirania fiinţelor omeneşti? Numai dacă scăpăm de Om, numai atunci produsul muncii noastre o să ne aparţină. Aproape peste noapte putem deveni bogaţi şi liberi. Şi atunci, ce trebuie să facem? Ce? Să muncim zi şi noapte, trup şi suflet, pentru răsturnarea rasei omeneşti! Iată mesajul meu către voi, tovarăşi: REVOLUŢIE! Nu ştiu când o să vină această revoluţie, poate într-o săptămână, poate într-o sută de ani, dar ştiu, la fel de sigur cum văd paiele astea sub picioarele mele, că, mai devreme sau mai târziu, se va face dreptate. Fixaţi-vă acest lucru în minţi, tovarăşi, în puţinul care v-a mai rămas de trăit! Şi, mai mult decât orice, transmiteţi acest mesaj al meu celor ce vor veni după voi, aşa încât

generaţiile viitoare să ducă mai departe lupta, până la victorie.

Şi nu uitaţi, tovarăşi, că hotărârea nu trebuie să vă părăsească niciodată. Nici un argument să nu vă rătăcească. Nu ascultaţi niciodată când o să vi se spună că omul şi animalele au interese comune şi că prosperitatea unuia înseamnă prosperitatea celorlalte. Toate astea sunt minciuni. Omul nu serveşte niciodată interesele vreunei alte creaturi, în afară de el însuşi. Iar între noi, animalele, să fie o unitate perfectă, o tovărăşie perfectă în luptă. Toţi oamenii sunt duşmani. Toate animalele sunt tovarăşe!

În acel moment izbucni o gălăgie cumplită. În timp ce Seniorul vorbea, patru şobolani marI. Se târâseră afară din găurile lor şi stăteau pe labele din spate, ascultându-l. Câinii îi zăriră dintr-o ochire şi doar printr-un salt fulgerător înspre găuri izbutiră şobolanii să scape cu viaţă. Seniorul îşi înalţă copita pentru a face linişte:

— Tovarăşi, zise el, iată o problemă care trebuie rezolvată. Animalele sălbatice, cum ar fi şobolanii şi iepurii de câmp – sunt ele prietenii ori duşmanii noştri? Să supunem la vot. Pun în faţa adunării această întrebare: sunt şobolanii tovarăşi?

Votul hotărî imediat, cu o majoritate covârşitoare, că şobolanii erau tovarăşi. Numai patru dintre animale se împotriviră, cei trei câini plus pisica, descoperită, însă, mai târziu, că votase şi pro şi contra. Seniorul continuă:

— Mai am puţine lucruri de spus. Repet: nu vă uitaţi niciodată datoria de duşmănie faţă de Om şi toate cele legate de el. Oricine merge pe patru picioare, sau are aripi, este prieten. Oricine merge pe două picioare este duşman. Şi ţineţi minte şi faptul că, luptând împotriva Omului, nu trebuie să ajungem să semănăm cu el. Chiar după ce l-aţi învins, nu-l adoptaţi viciile. Nici un animal nu trebuie să trăiască vreodată într-o casă, sau să doarmă într-un pat, sau să poarte haine, sau să bea alcool, sau să fumeze tutun, sau să se atingă de bani, sau să se angajeze în comerţ.

Toate obiceiurile Omului sunt rele. Şi, mai mult decât orice altceva, nici un animal nu trebuie vreodată să fie stăpân peste alte fiinţe ca şi el. Slabe ori puternice, inteligente ori simple, noi, animalele, suntem fraţi. Nici un animal nu trebuie vreodată să ucidă vreun alt animal. Toate animalele sunt egale.

Şi acum, tovarăşi, o să vă vorbesc despre visul meu de azi-noapte. Nu vi-l pot descrie: era un vis despre cum o să arate Pământul după dispariţia Omului. Dar el mi-a readus în minte un lucru pe care-l uitasem demult. Acum mulţi ani, pe vremea când încă mai eram godac, mama mea şi celelalte scroafe cântau un cântec vechi din care cunoşteau doar melodia şi primele trei cuvinte. Eu am învăţat această melodie în copilăria mea, dar de multă vreme, mi-a zburat din minte. Azi-noapte, totuşi, mi-am reamintit-o în vis. Şi, ce-l mai important, mi-au revenit în minte şi cuvintele – cuvinte pe care, sunt sigur, le cântau animalele de demult şi au fost uitate timp de generaţii. O să vă cânt acel cântec, tovarăşi, chiar acum. Eu sunt bătrân şi vocea îmi este răguşită, dar, după ce o să vă-nvăţ melodia, voi o să-l puteţi cânta mai bine singuri. Se numeşte Animale din Anglia.

Bătrânul Senior îşi drese glasul şi începu să cânte. Aşa cum spusese, vocea îi era răguşită, dar cânta destul de bine şi era o melodie mişcătoare, ceva între Clementine şi La Cucuracha. Cuvintele erau acestea: „Animale din Anglia şi Scoţia, Din toate ţările, de sub mulţi sori, Eu vă vorbesc şi mare mi-e emoţia, Despre anii de aur viitori.

Mai devreme-ori mai târziu, în ceasul sfânt, Când Omul-Tiran fi-va răsturnat, În acea zi al Angliei mănos pământ De animale doar va fi călcat.

Belciugele atunci vor cădea în zeci, Nimeni şa-n spate nu-şi va mai propti, Zăbale, pinteni vor rugini pe veci, Biciuri crunte nicicând vor mai plesni.

Comori ce nu intră-n a minţii sferă, Grâu şi orz, fân, ovăz, noi vom stăpâni, Trifoi, fasole, sfeclă furajeră, Fi-vor ale noastre-n acea zi.

Câmpurile Angliei vor luci-n senin, Apele ei vor fi mai curate şi vânturile vor adia mai lin, În ziua când fi-va libertate.

Noi trebuie să muncim pentru-acea zi, Toţi-un trup, vaci, cai, gâşte şi curcani, Chiar de murim înainte de-a o şti, Pentru-a fi liberi să trudim mulţi ani.

Animale din Anglia şi Scoţia, Din toate ţările, de sub mulţi sori, Eu vă vorbesc şi mare mi-e emoţia, Despre anii de aur viitori".

Cântatul acestui imn lăsă toate animalele pradă celei mai sălbatice dintre exaltări. Aproape înainte ca Seniorul să fi ajuns la sfârşit, celelalte animale începuseră să-l cânte singure. Chiar şi cele mai proaste dintre ele prinseseră deja melodia şi o parte din cuvinte; cât despre cei inteligenţi, cum erau porcii şi câinii, aceştia învăţaseră cântecul pe dinafară din primele minute. Iar apoi, după o serie de încercări preliminare, întreaga fermă izbucni cu Animale din Anglia, la un unison impresionant. Vacile îl mugeau, câinii îl schelălăiau, oile îl behăiau, caii îl nechezau, raţele îl măcăiau. Erau atât de încântate de acest cântec, încât îl interpretară de la început până la sfârşit de cinci ori la rând şi ar fi continuat probabil să-l cânte toată noaptea, dacă n-ar fi fost întrerupte.

Din nefericire, izbucnirea îl trezise pe domnul Jones care sărise jos din pat, convins că intrase o vulpe în curte. Luase puşca, sprijinită mereu de perete într-un colţ al dormitorului şi slobozise o încărcătură de alice calibrul 6 în întuneric. Alicele se înfipseseră în peretele hambarului, aşa încât şedinţa fu ridicată brusc. Toată lumea se repezi spre locurile de dormit. Păsările săriră sus, pe grinzile lor, animalele se culcară jos, pe paie şi întreaga fermă adormi într-o clipă.

Capitolul II.

Trei nopţi mai târziu, bătrânul Senior muri liniştit în somn. Trupul lui fu înmormântat la poarta livezii.

Aceste lucruri se întâmplau la începutul lui martie. De-a lungul următoarelor trei luni se desfăşură o intensă activitate secretă. Discursul Seniorului dăduse animalelor mai inteligente de la fermă o viziune complet nouă asupra vieţii. Nu ştiau când avea să se petreacă Revoluţia prezisă de Senior, nu aveau nici un motiv să creadă că avea să fie în timpul vieţilor lor, dar vedeau limpede că era de datoria lor să o pregătească. Munca de a-l educa şi organiza pe ceilalţi căzu, fireşte, în seama porcilor, recunoscuţi în general ca fiind cele mai inteligente animale. Printre porci se distingeau doi masculi tineri, care se numeau Snowball şi Napoleon şi pe care domnul Jones îi îngrăşa pentru a-l vinde. Napoleon era un mascul din rasa Berkshire, mare şi cu un aspect destul de feroce, singurul Berkshire de la fermă, nu foarte vorbăreţ, dar având reputaţia de a şti să-şi impună voinţa. Snowball era un porc mai sprinten decât Napoleon, mai iute la vorbă şi mai inventiv, dar nu era considerat a avea aceeaşi profunzime de caracter. Toţi ceilalţi porci masculi de la fermă erau crescuţi pentru tăiere. Cel mai cunoscut printre aceştia era un porc mic şi gras, care se numea Squealer [Guiţătorul], cu fălci foarte rotunde, ochi scăpărători, mişcări iuţi şi o voce foarte ascuţită. Era un vorbitor strălucit şi, când discuta în contradictoriu vreo problemă, avea un fel de a sări dintr-o parte într-alta şi de a-şi scutura coada, care era, nu se ştie de ce, foarte convingător. Ceilalţi spuneau despre Squealer că poate face din negru alb.

Aceştia trei elaboraseră, pornind de la învăţăturile bătrânului Senior, un întreg sistem de gândire pe care îl numiseră Animalism. Mai multe nopţi pe săptămână, după ce domnul Jones se culca, cei trei organizau întruniri secrete în hambar şi le expuneau celorlalte animale principiile Animalismului. La început, se loviră de o teribilă prostie şi apatie. Unele animale vorbeau despre datoria de a fi loiale domnului Jones, pe care-l numeau „Stăpânul”, sau făceau remarci elementare:

— Domnul Jones ne hrăneşte. Dacă dispare el, noi o să murim de foame.

Altele puneau întrebări de genul:

— De ce să ne pese nouă ce-o să se întâmple după ce murim?

Sau:

— Dacă Revoluţia asta o să aibă loc oricum, ce contează dacă noi o pregătim sau nu?

Aşa încât, porcii aveau mari greutăţi în a le face să înţeleagă că toate acestea erau contrare spiritului Animalismului. Cele mai idioate întrebări le punea Mollie, iapa cea albă. Prima întrebare pe care i-o pusese lui Snowball fusese:

— O să mai existe zahăr după Revoluţie?

— Nu, îi răspunsese Snowball ferm. Nu avem la această fermă posibilitatea de a face zahăr. Dar, de fapt, nici n-o să ai nevoie de zahăr. O să ai ovăz şi fân cât o să vrei.

— Şi o să mi se mai dea voie să port panglici în coamă? Întrebase Mollie.

— Tovarăşă, îi spusese Snowball, aceste panglici de care te simţi atât de legată sunt însemnele sclaviei. Nu poţi înţelege că libertatea valorează mai mult decât nişte panglici?

Mollie se arătase de acord, dar nu păruse prea convinsă.

Porcii aveau, însă şi mai multe greutăţi în lupta de a contracara minciunile răspândite de Moise, corbul domesticit. Moise, care era mai mult decât alţii favoritul domnului Jones, era şi spion şi informator, dar şi un orator inteligent. El susţinea că ştia de existenţa unei ţări misterioase, numită Muntele de Zahăr Candel, unde mergeau toate animalele după moarte. Era aşezată undeva sus, în ceruri, imediat în spatele norilor, spunea Moise. Pe Muntele de Zahăr Candel era duminică şapte zile pe săptămână, trifoiul înflorea tot anul, iar zahărul cubic şi turta din sămânţă de în creşteau în tufişuri. Animalele îl duşmăneau pe Moise pentru că era informator şi nu muncea, dar unele credeau în Muntele de Zahăr Candel, iar

porcii trebuiau să argumenteze din greu pentru a le convinge că nu exista un asemenea loc.

Cei mai credincioşi discipoli ai porcilor erau cei doi cai de tracţiune, Boxer şi Clover. Şi unul şi celălalt aveau mari dificultăţi în a gândi singuri, dar, o dată ce îi acceptaseră pe porci drept învăţători, îmbrăţişară tot ce li se spunea, răspândind învăţătura către celelalte animale prin argumente simple. Niciodată nu absentau de la întrunirile secrete din hambar şi tot ei conduceau corul când se cânta Animale din Anglia, la sfârşitul fiecărei întruniri.

Însă, după cum se dovedi, Revoluţia fu înfăptuită mult mai devreme şi mult mai simplu decât se aşteptase oricine, în anii anteriori, domnul Jones, deşi un stăpân sever, fusese un fermier priceput; cu trecerea vremii, intrase, însă, într-o perioadă proastă. Devenise foarte deprimat după ce pierduse bani într-o acţiune judiciară şi se apucase de băut mai mult decât era sănătos pentru el. Uneori, zile întregi la rând stătea tolănit în fotoliul său Windsor din bucătărie şi citea ziarele, bea, iar din când în când îl hrănea pe Moise cu coji de pâine muiate în bere. Oamenii lui erau leneşi şi necinstiţi, câmpurile erau pline de buruieni, clădirile aveau nevoie de reparaţii la acoperişuri, gardurile vii erau neîngrijite, iar animalele prost hrănite.

Sosi şi luna iunie şi finul era aproape gata de cosit, în ajunul Sfântului Ioan, care era într-o sâmbătă, domnul Jones se duse la Willingdon şi se îmbătă la „Leul Roşu” atât de tare, încât nu se întoarse decât duminică la prânz. Oamenii mulseseră vacile dis-de-dimineaţă şi apoi plecaseră să vâneze iepuri de câmp, fără să se mai ostenească să le dea animalelor de mâncare. Când ajunsese. Înapoi acasă, domnul Jones se dusese să se culce pe canapeaua din salon, cu ziarul „News of the World” pe faţă, aşa încât, la căderea serii, animalele tot nemâncate erau. Până la urmă, nu mai putură suporta. Una dintre vaci sparse uşa de la magazia cu provizii, împingând-o cu coarnele şi toate animalele începură să se servească singure din rezerve. Tocmai atunci

se trezi şi domnul Jones. În clipa următoare, el şi oamenii lui erau în magazie, cu biciuri în mâini, şfichiuind în dreapta şi în stânga. Acest lucru animalele înfometate îl găsiră de nesuportat. Toate într-o înţelegere, deşi nimic de acest fel nu fusese plănuit dinainte, se aruncară asupra celor ce le chinuiau. Jones şi oamenii lui se treziră, deodată, împunşi cu coarnele şi loviţi cu copitele din toate părţile. Situaţia, nu mai era deloc sub controlul lor. Nu văzuseră niciodată vreun animal să se poarte astfel şi o asemenea răzvrătire a unor fiinţe pe care aveau obiceiul să le bată şi să le maltrateze după cheful lor îi înspăimântă atât de mult, încât aproape că-şi ieşiră din minţi. După o clipă sau două numai, ei renunţară să mai încerce vreo apărare şi o luară la fugă. După un minut, toţi cinci fugeau de mâncau pământul pe drumul de căruţe care ducea la drumul principal, cu animalele urmărindu-l triumfătoare.

Doamna Jones, privind afară pe fereastra dormitorului, văzu ce se întâmpla, îşi aruncă în grabă câteva lucruri într-un sac de voiaj şi părăsi ferma pe un alt drum. Moise, corbul, sări de pe prăjina lui şi fâlfâi din aripi în urma ei, cârâind în gura mare. Între timp, animalele îi fugăriseră pe Jones şi pe oamenii lui de-a lungul drumului şi trântiseră poarta cu cinci drugi în urma lor. Şi astfel, aproape înainte de a-şi da seama ce se petrecea, Revoluţia fusese înfăptuită cu succes: Jones era alungat, iar Ferma „Conacul” le aparţinea.

În primele câteva minute, animalelor nu le veni să creadă în norocul lor. Prima lor reacţie fu aceea de a galopa în corpore de jur împrejurul fermei, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că nici o fiinţa omenească nu se ascundea pe nicăieri înăuntru; apoi alergară către clădirile fermei pentru a şterge definitiv şi ultimele urme ale domniei detestate a lui Jones. Încăperea cu hamuri de la capătul grajdurilor fu deschisă cu forţa; zăbalele, belciugele de pus în nas, lanţurile pentru câini, cuţitele nemiloase cu care domnul Jones avusese obiceiul să castreze porcii şi mieii,

toate fură aruncate în puţ. Hăţurile, căpestrele, ochelarii pentru cai, sacii umilitori de pus sub bot le aruncară în focul pentru gunoaie care ardea în curte. La fel şi biciurile. Toate animalele începură să exulte de bucurie văzând biciurile cum se calcinau în flăcări. Snowball azvârli în flăcări şi panglicile cu care erau împodobite de obicei coamele şi cozile cailor în zilele de târg.

— Panglicile, zise el, trebuie considerate ca fiind haine, care sunt marca oamenilor. Toate animalele trebuie să umble goale.

Când auzi asta, Boxer îşi luă pălărioara de pai pe care o purta vara ca să nu-l intre muştele în urechi şi o azvârli pe foc alături de celelalte obiecte.

Într-un timp foarte scurt, animalele reuşiră să distrugă tot ce le mai amintea de domnul Jones. După aceea, Napoleon le conduse înapoi la magazie şi dărui, de acolo, câte o raţie dublă de porumb la toată lumea, plus doi biscuiţi pentru fiecare câine. Apoi cântară Animale din Anglia, de la un capăt la altul, de şapte ori, alergând, iar, în cele din urmă, se întinseră pentru noapte şi dormiră cum nu mai dormiseră niciodată până atunci.

Deşteptându-se în zori, ca de obicei, îşi amintiră deodată fapta plină de glorie care avusese loc şi se năpustiră toate afară pe păşune. În mijlocul păşunii era o movilă care oferea o perspectivă largă asupra unei mari părţi a fermei. Animalele se îngrămădiră spre vârf şi priviră cu atenţie în jurul lor, în lumina limpede a dimineţii. Da, era a lor – tot ceea ce vedeau era al lor! In extazul acestui gând, începură să ţopăie de colo-colo şi în cercuri, să sară în sus, pline, de excitare. Se rostogoliră în rouă, înfulecară guri întregi din iarba dulce de vară, aruncară în sus cu picioarele bucăţi de pământ negru, mirosindu-l parfumul bogat. Apoi făcură o inspecţie a întregii ferme, privind cu admiraţie mută pământul arabil, câmpul cu fân, livada, iazul, crângul. Era ca şi cum n-ar fi văzut aceste locuri niciodată şi, chiar şi acum, cu greu le venea să creadă că erau numai ale lor.

După aceea se întoarseră către clădirile fermei şi se opriră în tăcere în faţa uşii casei. Şi aceea era a lor, dar se temeau să intre. După o clipă, totuşi, Snowball şi Napoleon împinseră uşa cu umerii şi animalele intrară în şir indian, umblând cu extrem de multă grijă, ca nu cumva să deranjeze ceva. Trecură pe vârfuri dintr-o cameră într-alta, temându-se să vorbească mai tare decât în şoaptă şi holbându-se cu un fel de sfială la luxul de necrezut, la paturile cu saltele din pene, la oglinzi, la canapeaua din păr de cal, la covorul de Bruxelles, la litografia reginei Victoria deasupra căminului din salon. Tocmai se întorceau, coborând scările, când se descoperi că Mollie lipsea. Merseră înapoi şi o găsiră în cel mai bun dormitor: luase o bucată de panglică albastră din toaleta doamnei Jones, o ţinea la umăr şi se admira prosteşte în oglindă. Celelalte îi reproşară fapta cu asprime şi-apoi ieşiră. Câteva'şunci care atârnau în bucătărie fură scoase afară pentru a fi înmormântate, iar butoiul cu bere din cămară fu spart, cu o lovitură de copită, de către Boxer; nimic altceva din casă nu se mişcă din loc. O rezoluţie unanimă fu imediat votată şi anume de a păstra casa ca muzeu.

Toţi şi toate fură de acord că nici un, animal nu trebuia să locuiască vreodată aeoîo.

După ce mâncară de dimineaţă, Snowball şi Napoleon le convocată din nou.

— Tovarăşi, zise Snowball, ceasul este şase şi jumătate şi avem în faţa noastră o zi lungă. Azi începem recoltarea finului. Dar există o altă problemă care trebuie avută în vedere mai întâi.

Porcii dezvăluiră astfel faptul că, în timpul ultimelor trei luni, învăţaseră să citească şi să scrie, dintr-o carte veche de citire care aparţinuse copiilor, domnului Jones şi care fusese aruncată pe grămada de gunoi. Napoleon trimise după borcane de vopsea neagră şi albă şi porni, în fruntea tuturor animalelor, către poarta cu cinci drugi care dădea în drumul principal. Aici, Snowball – pentru că Snowball era

mai bun la scris – luă o bidinea între cele două unghii ale copitei, şterse Ferma „Conacul” de pe drugul de sus cu vopsea neagră şi, în locul ei, scrise Ferma Animalelor. Acesta urma să fie numele fermei de atunci înainte. După aceea, se duseră înapoi la clădirile fermei, unde Snowball şi Napoleon trimiseră după o scară pe care o rezemară de peretele din fund al hambarului cel mare, explicând că, în cadrul studiilor lor din ultimele trei luni, porcii reuşiseră să reducă principiile Animalismului la Şapte Precepte. Aceste Şapte Precepte aveau să fie acum înscrise pe perete; ele trebuiau să constituie o lege inalterabilă, după care urmau să trăiască toate animalele de la Ferma Animalelor, pentru totdeauna. Cu oarecari dificultăţi – pentru că nu-l este uşor unui porc să-şi ţină echilibrul pe o scară – Snowball se sui şi se puse pe lucru, în timp ce Squealer stătea câteva trepte mai jos, cu borcanul de vopsea. Preceptele fură scrise pe peretele gudronat, cu litere mari, albe, care puteau fi citite şi de la treizeci de metri. Ele sunau astfel: CELE ŞAPTE PRECEPTE:

I ORICE MERGE PE DOUA PICIOARE E DUŞMAN.

II ORICE MERGE PE PATRU PICIOARE SAU ARE ARIPI E PRIETEN.

III NICI UN ANIMAL NU VA PURTA HAINE.

IV NICI UN ANIMAL NU VA DORMI ÎNTR-UN PAT.

V NICI UN ANIMAL NU VA BEA ALCOOL.

VI NICI UN ANIMAL NU VA UCIDE UN ALT ANIMAL.

VII TOATE ANIMALELE SUNT EGALE.

Totul era, foarte îngrijit scris şi, în afara faptului că „prieten” fusese scris „preiten” şi că unul dintre s-uri fusese desenat invers, ortografia era corectă de la un cap la altul. Snowball citi cu voce tare pentru celelalte animale. Toate aprobară din cap, într-un consens exemplar, iar acelea mai inteligente începură pe loc să memoreze Preceptele.

— Şi acum, tovarăşi, zise Snowball, aruncând pe jos bidineaua – la câmpul cu fân! Să facem o problemă de

onoare din a strânge recolta mai repede decât Jones şi oamenii lui.

Dar, în acel moment, cele trei vaci, care nu păruseră în apele lor de câtva timp, scoaseră un muget puternic. Nu fuseseră mulse de douăzeci şi patru de bre şi ugerele lor stăteau să plesnească. După un moment de gândire, porcii trimiseră după găleţi şi mulseră vacile cu destulă îndemânare, copitele lor fiind bine adaptate pentru această operaţie. Nu după mult timp apărură cinci găleţi de lapte smântânos cu spumă, la care multe dintre animale se uitau cu un interes considerabil.

— Ce-o să se întâmple cu tot laptele ăsta? Întrebă cineva.

— Jones punea uneori din el în terciul nostru, zise una dintre găini.

— Lăsaţi laptele, tovarăşi! Strigă Napoleon, aşezându-se în faţa găleţilor. Se va avea în vedere acest lucru. Recolta este mai importantă. Tovarăşul Snowball vă va conduce acolo. Eu o să vă urmez în câteva minute. Înainte, tovarăşi! Fânul aşteaptă!

Şi astfel, animalele porniră în grup către câmpul cu fân ca să înceapă recoltarea, iar seara, la întoarcere, observară că laptele dispăruse.

Capitolul III.

Câtă năduşeală şi câtă trudă cheltuiră ca să strângă fânul! Dar eforturile lor fură din plin răsplătite, recolta fiind un succes şi mai mare decât speraseră.

Uneori munca era grea; uneltele fuseseră proiectate pentru oameni şi nu pentru animale şi era un mare pas înapoi faptul că nici un animal nu eră capabil să folosească vreo unealtă care i-ar fi cerut să stea pe labele din spate. Dar porcii erau atât de inteligenţi, încât găseau câte o soluţie pentru orice greutate. Cât despre cai, aceştia cunoşteau fiecare colţişor al câmpului şi, de fapt, înţelegeau mult mai bine decât Jones şi oamenii lui ce sunt acelea cositul şi greblatul, în realitate, porcii nu munceau, dar le conduceau şi le supravegheau pe celelalte animale. Având

cunoştinţe superioare, era natural ca ei să-şi asume răspunderea. Boxer şi Clover se înhămau singuri la coasă şi la greblă – în zilele acelea, nimeni nu avea nevoie de frâie şi hăţuri – şi se opinteau de jur împrejurul câmpului, câte un porc umblând mereu în urma lor şi în-demnându-l: „Diiiii-ăăă, tovarăşe!” sau: „Hooo, prrr, înapoi, tovarăşe!”, după cum era cazul. Şi fiecare animal, până la cel mai umil, muncea la întorsul sau strânsul fânului. Până şi raţele şi găinile mergeau încoace şi încolo, toată ziua, prin soare, purtând firişoare de fân în ciocuri. În final, recoltarea se sfârşi cu două zile mai repede decât le luase de obicei lui Jones şi oamenilor lui. Mai mult decât atât, era cea mai mare recoltă pe care o cunoscuse ferma. Nu exista nici o pierdere de nici un fel; găinile şi raţele, cu ochii lor pătrunzători, strânseseră până la ultimul fir. Şi nici un animal de la fermă nu furase mai mult de o gură de fân.

În toată vara aceea, munca la fermă se desfăşură cu exactitate de ceasornic. Animalele erau fericite, aşa cum nu-şi închipuiseră niciodată că ar fi putut ajunge. Fiecare gură de hrană era o plăcere deosebită, acum, când era cu adevărat propria lor hrană, produsă de ele însele şi pentru ele însele, nu împărţită de vreun stăpân zgârcit. Odată plecate fiinţele omeneşti parazitare, acei buni-de-nimica, toată lumea avea mai mult de mâncare. Era şi mai mult timp de odihnă, deşi animalele nu aveau experienţă. Se loviră de multe greutăţi – de exemplu, spre sfârşitul anului, după ce recoltară grâul, trebuiră să zdrobească spicele în maniera antică şi să împrăştie pleava suflând peste ea, din moment ce nu exista maşină de treierat la fermă – dar porcii, cu inteligenţa lor şi Boxer, eu muşchii lui formidabili ieşeau întotdeauna din încurcătură. Boxer era obiectul admiraţiei tuturor. El muncise din greu încă de pe vremea lui Jones, dar acum parcă ar fi fost trei cai, nu unul; erau zile când întreaga muncă de la fermă părea că se reazemă pe umerii lui puternici. Din zori şi până în noapte, el trăgea şi împingea şi se afla mereu acolo unde munca era mai

grea. Făcuse o înţelegere cu unul dintre cocoşii tineri să-l trezească dimineaţa cu jumătate de oră înaintea celorlalte animale şi se prezenta voluntar la câte o corvoadă care se dovedea necesară înainte de începutul zilei de muncă obişnuite. Răspunsul lui la orice problemă şi la orice impediment era: „O să muncesc mai mult!” – şi pe acesta îl adoptase ca deviză personală.

Dar fiecare muncea după capacitatea sa. Găinile şi raţele, de exemplu, salvară cinci duble de grâu la recoltare, strângând boabele rătăcite. Nimeni nu fură, nimeni nu avu de comentat asupra raţiilor, jar certurile, înţepăturile şi gelozia, care fuseseră trăsăturile fireşti ale vieţii dinainte, dispăruseră aproape cu totul. Nimeni nu se eschivă – sau aproape nimeni. Mollie, ce-l drept, nu se putea scula dis-de-dimineaţă şi căpătă obiceiul de a părăsi lucrul mai devreme, pe motiv că-l intrase o piatră în copită. Şi purtarea pisicii avea ceva ciudat: se observă curând că atunci când era de muncit, pisica nu putea fi găsită. Dispărea ore întregi şi apoi reapărea la mese sau seara, după ce munca se terminase, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar venea întotdeauna cu nişte scuze atât de convingătoare şi torcea atât de plină de afecţiune, încât era imposibil să nu crezi în bunele ei intenţii. Bătrânul Benjamin, măgarul, părea complet neschimbat, încă de la Revoluţie. Îşi făcea munca în acelaşi fel, încăpăţânat şi lent, cum o făcuse şi pe vremea lui Jones, fără să se eschiveze, dar şi fără să se prezinte voluntar la vreo muncă suplimentară. Despre Revoluţie şi despre rezultatele ei nu-şi exprima nici o părere. Când era întrebat dacă nu era acum mai fericit, când Jones fusese alungat, el spunea doar atât: „Măgarii au o viaţă lungă. Niciunul dintre voi n-a văzut un măgar mort” —- iar celelalte animale se mulţumeau cu acest răspuns enigmatic.

Duminica nu se lucra. Micul dejun se lua cu o oră mai târziu decât de obicei şi, după aceea, avea loc o ceremonie organizată, fără excepţie, în fiecare săptămână. Mai întâi se ridica drapelul: S.nowball găsise, în încăperea cu hamuri, o

faţă de masă verde şi veche, de-a doamnei Jones şi vopsise pe ea, cu alb, o copită şi un corn. Aceasta era înălţată pe catargul din grădina casei în fiecare duminică dimineaţa. Drapelul era verde, explica Snowball, pentru a reprezenta câmpiile verzi ale Angliei, în timp ce copita şi cornul simbolizau viitoarea Republică a Animalelor care avea să se nască după înlăturarea definitivă a speţei umane. Odată arborat drapelul, toate animalele mărşăluiau către hambarul cel mare, pentru o adunare cunoscută sub numele de Şedinţă. Aici se planifica munca din săptămâna următoare, iar rezoluţiile erau supuse discuţiei şi dezbătute. Întotdeauna porcii erau cei care-puneau în discuţie rezoluţiile. Celelalte animale înţeleseseră cum se vota, dar nu se puteau gândi să propună vreo hotărâre. Snowball şi Napoleon erau de departe cei mai activi în dezbateri. Dar se putea observa că aceştia doi nu erau niciodată de acord: indiferent ce propunere făcea unul dintre ei, celălalt automat se opunea. Chiar şi când se hotărî – un lucru la care, în principiu, nimeni nu se putea opune – să se rezerve o mică păşune împrejmuită, în spatele livezii, ca loc de odihnă pentru animalele care treceau de vârsta muncii, se iscă o dezbatere furtunoasă asupra vârstei corecte de retragere la pensie a fiecărei specii de animale. Şedinţă se termina, întotdeauna, cu intonarea imnului Animale din Anglia, iar după-amiaza era program de recreere. Porcii îşi rezervaseră încăperea pentru hamuri drept sediu. Aici, seara, ei studiau fierăria, tâmplăria şi alte arte necesare, din cărţi pe care le aduseseră din casă. Snowball se ocupa, de asemenea, cu organizarea celorlalte animale în ceea ce el numea Comitete de Animale. La acest lucru era neobosit: astfel se constituiră Comitetul pentru Producţia de Ouă la găini, Liga Cozilor Curate la vaci, Comitetul de Reeducare a Tovarăşilor Sălbatici – obiectivul acestuia era să domesticească şobolanii şi iepurii de câmp —, Mişcarea pentru O Lână Mai Albă la oi şi diferite altele, pe lângă iniţierea unor cursuri de alfabetizare. În total,

aceste proiecte se dovediră nişte eşecuri. Tentativa de a domestici fiinţele sălbatice, de exemplu, eşuă apfoape imediat: acestea continuară să se comporte aproape la fel ca mai înainte şi, când fură tratate cu generozitate, nu făcură altceva decât să profite. Pisica se înscrise în Comitetul de Reeducare şi se arătă foarte activă o vreme. Într-o zi, cineva o văzu stând pe un acoperiş şi vorbind câtorva vrăbii care se ţineau, însă, la o distanţă sigură de ea: le spunea că toate animalele erau acum tovarăşe şi că oricare vrabie, dacă ar fi dorit, ar fi putut veni să se aşeze pe laba ei; dar vrăbiile păstrară distanţa.

Cursurile de alfabetizare, totuşi, avură un mare succes. Până spre toamnă, aproape fiecare animal de la fermă ştia carte într-o oarecare măsură. În ceea ce-l priveşte pe porci, ei puteau deja citi şi scrie perfect. Câinii învăţară să citească destul de bine, dar nu arătau interes în a citi şi altceva în afara celor Şapte Precepte. Muriel, capra, citea ceva mai bine decât câinii şi uneori, seara, le citea celorlalte animale din fragmente de ziare pe care le găsea în grămada de gunoi. Benjamin putea citi la fel de bine ca oricare porc, dar niciodată nu-şi dezvăluia posibilităţile, repetând mereu că, din câte ştia el, nu exista nimic demn de a fi citit. Clover învăţă întregul alfabet, fără a putea, însă, construi cuvinte. Boxer nu putu trece de litera D: ştia să deseneze pe A, B, C şi D în nisip, cu copita lui mare, dar apoi stătea şi privea fix la acele litere, cu urechile date pe spate, uneori Scuturându-şi smocurile de păr de pe frunte şi încerca din toate puterile lui să-şi aducă aminte ce mai urma, fără să reuşească, însă, niciodată. În mai multe rânduri, într-adevăr, el izbuti să înveţe pe E, F, G şi H, dar, până ajungea să le ştie, se dovedea ca uitase pe A, B, C, D. În cele din urmă, se declară mulţumit cu primele patru litere, pe care le scria o dată sau de două ori pe zi, pentru a-şi împrospăta memoria. Mollie refuză să înveţe altceva afară de cele şase litere care-l compuneau propriul nume. Pe atestea le construia din bucăţele de nuia, apoi le

împodobea cu o floare sau două şi se plimba în jurul lor, admirându-le.

Nici un alt animal de la fermă nu putu trece de litera A. Se descoperi, de asemenea, că animalele mai proaste, cum erau oile, găinile şi raţele, nu fuseseră în stare nici măcar să înveţe pe dinafară cele Şapte Precepte. După multă gândire, Snowball declară că Preceptele puteau, într-adevăr, fi reduse la o singură lozincă şi anume: PATRU PICIOARE BINE, DOUĂ PICIOARE RĂU.

Aceasta, zicea el, conţinea principiul esenţial al Animalismului. Oricine prindea lozinca în profunzime avea să fie păzit de influenţele omeneşti. Păsările avură obiecţii la început, de vreme ce se părea că şi ele aveau două picioare, dar Snowball le demonstră că nu era aşa:

— Aripa unei păsări, tovarăşă, zise el, este un organ de propulsie şi nu de manipulare. De aceea, ea trebuie privită ca picior. Semnul distinctiv al Omului este mâna, instrumentul cu care el săvârşeşte tot răul.

Păsările nu pricepură lunga demonstraţie a lui Snowball, dar îi acceptară explicaţia şi toate animalele mai umile se puseră pe lucru pentru a învăţa pe dinafară noul slogan.

„PATRU PICIOARE BINE, DOUĂ PICIOARE RĂU” fu scris pe peretele din fund al hambarului, deasupra celor Şapte Precepte şi cu litere mai mari. Odată învăţată pe dinafară, oile dovediră o mare plăcere pentru această lozincă; ori de câte ori stăteau întinse pe câmp, începeau toate să behăie: „Patru picioare bine, două picioare rău! Patru picioare bine, două picioare rău!” – şi continuau astfel ore întregi, fără să obosească deloc. Napoleon nu arătă nici un interes în Comitetele lui Snowball. El. Afirmă că educaţia celor tineri era mai importantă decât orice s-ar fi putut face pentru cei deja adulţi. Se întâmplase ca şi Jessie şi Bluebell să fete imediat după recoltarea finului, dând naştere, în total, la nouă căţei voinici. Imediat după înţărcarea acestora, Napoleon îi luă de lângă mamele lor, spunând că el însuşi îşi asuma răspunderea educării lor. Îi duse undeva, sus, într-o

încăpere la care nu se putea ajunge decât pe o scară, din camera cu hamuri şi acolo îi ţinu într-o asemenea izolare, încât restul fermei şi uită, în curând, de existenţa lor.

Misterul destinaţiei laptelui se limpezi şi el: era amestecat zilnic în terciul porcilor. Merele timpurii tocmai se coceau şi iarba din livadă era aşternută cu fructe date jos de vânt. Animalele socotiră ca pe un lucru de la sine înţeles că acele mere urmau să fie împărţite în mod egal; şi totuşi, într-una din zile se dădu ordinul ca toate fructele date jos de vânt să fie adunate şi duse în camera cu hamuri pentru folosinţa porcilor. La acest lucru, unele dintre celelalte animale murmurară, dar în zadar. Toţi porcii se arătară cu totul de acord asupra acestei probleme, inclusiv Snowball şi Napoleon. Squealer veni să dea explicaţiile necesare:

— Tovarăşi, strigă el, doar nu vă imaginaţi, sper, că noi, porcii, facem asta din spirit de egoism şi ca privilegiu? Multora dintre noi, de fapt, nici nu ne plac laptele şi merele. Nici mie nu-mi plac. Singurul motiv pentru care luăm aceste lucruri este acela de a ne păstra sănătatea. Laptele şi merele – ştiinţa, tovarăşi, a dovedit asta – conţin substanţe absolut necesare existenţei sănătoase a unui porc. Noi, porcii, lucrăm cu creierul. Întreaga conducere şi organizare a acestei ferme depind de noi. Zi şi noapte veghem la bunăstarea voastră. Pentru voi bem noi acel lapte şi mâncăm acele mere. Ştiţi ce s-ar întâmpla dacă noi, porcii, am da greş în datoria ce o avem? Jones s-ar întoarce înapoi! Da, Jones ar veni înapoi! Cu siguranţă, tovarăşi, zbieră Squealer aproape rugător, ţopăind dintr-o parte în alta şi dând din coadă, cu siguranţă că nu există nimeni printre voi care ar vrea să-l vadă pe Jones întors înapoi?!

Acum, dacă exista un lucru de care animalele erau mai mult decât sigure, acela era că nu-l voiau pe Jones înapoi. Dacă problema se punea în această lumină, nu mai aveau ce spune: importanţa faptului de a-l ţine pe porci sănătoşi era mai mult decât evidentă. Aşa încât se hotărî, fără alte discuţii, ca laptele şi merele căzute din pom din cauza

vântului, ca şi cea mai mare parte a recoltei de mere, când se coceau, să fie puse deoparte exclusiv pentru porci.

Capitolul IV.

Până la sfârşitul verii, ştirile despre ceea ce se petrecuse la Ferma Animalelor se răspândiseră în jumătate din ţară. În fiecare zi, Snowball şi Napoleon tri-miteau în afară stoluri de porumbei cu instrucţiuni să se amestece printre animalele fermelor vecine, să le spună povestea Revoluţiei şi să le înveţe melodia de la Animale din Anglia.

În tot acest timp, domnul Jones se aţinuse pe la barul „Leul Roşu" din Willingdon şi se plânsese, oricui stătuse să-l asculte, de monstruoasa nedreptate pe care o suferise, de a fi fost alungat de pe proprietatea lui de o mână de animale ticăloase. Ceilalţi fermieri îl înţelegeau, în principiu, dar la început nu-l ajutară prea mult. În sufletul lui, fiecare se întreba în taină dacă nu ar fi putut, cumva, transforma ghinionul lui Jones în norocul său propriu. Se întâmpla, însă, că proprietarii celor două ferme vecine Fermei Animalelor erau permanent în relaţii proaste. Una dintre acestea, numită Foxwood, era o fermă mare, neîngrijită şi demodată, lărgită încă şi mai mult de terenul împădurit, cu păşunile distruse şi gardurile într-o condiţie mizerabilă. Proprietarul ei, domnul Pilkington, era un fermier-gentleman nepăsător, care îşi petrecea mai tot timpul pescuind sau vânând, în funcţie de sezon.

Cealaltă fermă, numită Pinchfield, era mai mică şi mai bine întreţinută. Proprietarul ei era un oarecare domn Frederick, om aspru şi viclean, amestecat mereu în acţiuni judiciare şi renumit pentru faptul că făcea afaceri complicate. Aceştia doi se duşmăneau unul cu celălalt atât de mult, încât era foarte greu pentru ei să cadă la orice înţelegere, chiar dacă îşi apărau interesele. Cu toate acestea, amândoi erau foarte speriaţi de rebeliunea de la Ferma Animalelor şi foarte grijulii în a-şi împiedica propriile animale să afle prea multe despre ea. La început, se prefăcuseră a râde dispreţuitor la ideea că animalele

conduceau singure o fermă. Toată chestia avea să se sfârşească în două săptămâni, spuneau ei. Tot ei lansară zvonul că animalele de la Ferma „Conacul” – insistau să o numească Ferma „Conacul” căci nu puteau tolera numele Ferma Animalelor – se băteau întruna între ele şi, de asemenea, că aveau să moară de foame foarte curând. După ce timpul trecu, însă şi se văzu limpede că animalele nu muriseră de foame, Frederick şi Pilkington îşi schimbară placa şi începură să vorbească despre cumplitele orgii care înfloreau acum la Ferma Animalelor. Se dezvălui că animalele de acolo practicau canibalismul, că se torturau unul pe celălalt cu potcoave de fier încălzite la roşu şi că îşi posedau femelele în comun. Acesta era rezultatul răzvrătirii împotriva legilor Naturii, spuneau Frederick şi Pilkington.

Cu toate acestea, asemenea poveşti nu erau niciodată crezute pe de-a întregul. Zvonuri despre o fermă minunată, de unde oamenii fuseseră alungaţi, iar animalele îşi conduceau singure treburile, continuară să circule în forme vagi şi modificate; în anul acela, un val de rebeliune traversă provincia. Tauri care, până atunci, fuseseră docili deveniră sălbatici, oile călcară în picioare gardurile vii şi devorară trifoiul, vacile răsturnară găleţile cu lapte, caii de vânătoare refuzară să mai sară gardurile şi îşi azvârliră călăreţii de partea cealaltă. Mai mult decât orice, melodia şi chiar cuvintele Animalelor din Anglia deveniră cunoscute peste tot. Se răspândiseră cu o viteză uimitoare. Oamenii nu-şi putură ascunde furia auzind acest cântec, deşi pretindeau că ar fi fost, pur şi simplu, idiot. Nu puteau înţelege, spuneau ei, cum de animalele însele se aduceau în stare de a cânta asemenea prostii jalnice. Orice animal care era surprins cântându-l primea pe loc câteva bice. Şi totuşi, cântecul nu putu fi reprimat. Mierlele îl fluierau din gardurile vii, porumbeii îl gungureau de pe ulmi, încât ajunse până în tumultul fierăriilor şi în sunetul clopotelor din biserici. Şi, când oamenii îl ascultară, îi cuprinse un tremur tainic, auzind în el profeţia judecăţii lor viitoare.

La începutul lui octombrie, când grâul fusese secerat şi depozitat, iar o parte deja vânturat de pleavă, un stol de porumbei sosi în vârtejuri prin aer şi se lăsă jos, în curtea Fermei Animalelor, în cea mai cumplită stare de agitaţie. Jones şi toţi oamenii lui, plus alţi vreo şase de la Foxwood şi de la Pinchfield, intraseră pe poarta cu cinci drugi şi se apropiau pe drumul de căruţe care ducea spre fermă. Toţi aveau ciomege, cu excepţia lui Jones, care mergea în faţă, cu o puşcă în mâini. Era evident că voiau să încerce să recucerească ferma. Acest lucru fusese prevăzut de multă vreme şi toate pregătirile fuseseră făcute. Snowball, care studiase o carte veche a campaniilor lui Iuâiu Cezar, găsită în casă, avea ca sarcină operaţiunile de apărare. El îşi dădu ordinele repede şi, în câteva minute, fiecare animal se găsea la locul lui. În timp ce oamenii se apropiau de clădirile fermei, Snowball dădu semnalul primului atac. Toţi porumbeii, în număr de treizeci şi cinci, începură să zboare încoace şi încolo pe deasupra capetelor oamenilor şi să arunce excremente pe ei de la semi-înălţime; şi, în timp ce oamenii erau ocupaţi cu asta, gâştele, care stătuseră ascunse după gardul viu, se năpustiră afară şi îi ciupiră dureros de gambele picioarelor. Totuşi, asta era doar o mică manevră de hărţuiala, menită să provoace o oarecare dezordine printre duşmani; oamenii alungară cu uşurinţă gâştele, lovindu-le cu ciomegele. Atunci, Snowball dădu drumul celei de-a două linii de atac. Muriel, Benjamin şi toate oile, cu Snowball în frunte, năvăliră înainte, îi împinseră şi-l îmbrânciră pe oameni din toate părţile, în timp ce Benjamin se întorcea şi-l plesnea cu copitele lui mici. Dar, o dată în plus, oamenii, cu ciomegele şi cu bocancii lor ţintuiţi, se dovediră prea tari pentru ei; şi, deodată, la un guiţat al lui Snowball, care era semnalul de retragere, toate animalele se întoarseră şi o zbughiră pe poartă în curte.

Oamenii scoaseră un strigăt de victorie. Îşi văzuseră, aşa credeau ei, duşmanii puşi pe fugă şi-l urmăriră în

dezordine. Asta era exact ceea ce intenţionase Snowball. Odată bine intraţi în curte, cei trei cai, cele trei vaci şi restul porcilor, care stătuseră în ambuscadă la grajdul vacilor, săriră brusc în spatele oamenilor, tăindu-le retragerea. Atunci, Snowball dădu semnalul atacului. El însuşi se năpusti direct spre Jones. Acesta îl văzu venind, ridică puşca şi trase. Alicele lăsară dungi însângerate pe spinarea lui Snowball, iar o oaie căzu moartă. Fără să se oprească nici o clipă, Snowball, cu cele o sută de kilograme ale lui, se aruncă în picioarele lui Jones. Jones se trezi proiectat pe o grămadă de bălegar, iar puşca îi zbură din mani. Dar spectacolul cel mai teribil îl oferi Boxer, care se ridica pe picioarele din spate şi lovea ca un armăsar cu copitele lui enorme potcovite cu fier. Prima lui lovitură căzu în capul unui grăjdar de la Foxwood, care se întinse fără viaţă în noroi. Văzând asta, oamenii îşi aruncară ciomegele şi încercară să fugă. Panica puse stăpânire pe ei şi, în clipa următoare, se aflau cu toate animalele pe urmele lor, fugăriţi în jurul curţii, luaţi în coarne, loviţi, muşcaţi, călcaţi în picioare. Nu rămase nici un animal de la fermă care să nu se răzbune pe ei după felul său. Până şi pisica îşi dădu drumul brusc de pe un acoperiş pe umerii unui văcar şi-şi înfipse ghearele în gâtul lui, la care acela urlă înspăimântător. Într-un moment când poarta era liberă, oamenii fură fericiţi să poată fugi afară din curte şi să se grăbească spre drumul principal… Şi astfel, după cinci minute de la invazia lor, se aflau într-o retragere ruşinoasa pe acelaşi drum pe care veniseră, cu un cârd de gâşte gâgâind în urma lor şi ciupindu-l de gambele picioarelor tot timpul. Toţi oamenii fugiseră, în afară de unul. Întors în curte, Boxer îl mângâie cu copita pe grăjdarul care zăcea cu faţa în jos în noroi, încercând să-l întoarcă. Băiatul nu se mişca.

— E mort, zise Boxer întristat. Nu voiam să fac aşa ceva. Am uitat că port potcoave de fier. Cine o să creadă că n-am făcut-o intenţionat?

— Fără sentimentalisme, tovarăşe! Strigă Snowball, din ale cărui răni sângele încă mai picura. Războiul e război. Singurul om bun e omul mort.

— Dar nu vreau deloc să iau viaţa nimănui, nici chiar viaţa unui om, repetă Boxer şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Unde e Mollie? Exclamă cineva.

Mollie, într-adevăr, lipsea. În prima clipă, toţi se alarmară; se temeau că oamenii ar fi putut să-l facă vreun rău, sau chiar s-o fi luat cu ei. Până la urmă, totuşi, o găsiră ascunsă în staulul ei, cu capul înfundat în fânul din iesle. Fugise imediat după ce se trăsese cu puşca. Şi, când celelalte animale se întoarseră din căutarea ei, descoperiră că grăjdarul care, de fapt, fusese doar buimăcit, îşi revenise deja şi fugise.

Animalele se adunară acum la un loc, în cea mai teribilă stare de agitaţie, fiecare povestind cu voce cât mai tare propriile fapte de vitejie în luptă. Imediat se ţinu o celebrare improvizată a victoriei. Fu înălţat drapelul şi Animale din Anglia cântat de câteva ori, apoi oaia ucisă fu înmormântată cu funeralii solemne, iar un arbust plantat pe mormântul ei. În faţa gropii, Snowball ţinu un scurt discurs, accentuând necesitatea ca animalele să fie gata să-şi dea viaţa pentru Ferma Animalelor, dacă acest lucru ar fi fost necesar.

Hotărâră apoi, în unanimitate, să creeze o decoraţie militară, „Erou-Animal, Clasa întâi”, conferită atunci şi acolo lui Snowball şi lui Boxer. Aceasta consta dintr-o medalie de bronz – în realitate, nişte alămuri pentru cai găsite în camera cu hamuri – care să fie purtată duminicile şi în zilele de sărbătoare. Se institui, de asemenea şi „Erou-Animal, Clasa a Doua”, conferită postum oii moarte.

O mulţime de discuţii se învârtiră în jurul întrebării cum să fie numită bătălia. În final, se numi Bătălia de la Grajdul Vacilor, de vreme ce de acolo pornise ambuscada. Puşca domnului Jones fu găsită zăcând în noroi şi, cum se ştia că exista o rezervă de muniţie în casă, se hotărî ca puşca să fie

aşezată în picioare la baza catargului, drept piesă de artilerie şi să se tragă cu ea de două ori pe an – o dată la doisprezece octombrie, aniversarea Bătăliei de la Grajdul Vacilor şi altă dată în ziua de Sfântul Ioan, aniversarea Revoluţiei.

Capitolul V.

În timpul iernii, Mollie deveni tot mai dificilă. Întârzia la muncă în fiecare dimineaţă, se scuza spunând că dormise, prea mult şi se plângea de dureri misterioase, deşi avea o poftă de mâncare excelentă. Folosea tot felul de pretexte ca să se sustragă de la muncă şi să meargă la iazul cu apă, unde stătea prosteşte şi se uita fix la propria-l reflectare în apă. Dar existau zvonuri şi mai serioase. Într-una din zile, pe când Mollie se plimba voioasă prin curte, Scuturându-şi coada lungă şi mestecând o gură de fân, Clover o luă deoparte.

— Mollie, îi spuse ea, am ceva foarte serios de discutat cu tine. Azi-dimineaţă te-am văzut privind peste gardul care desparte Ferma Animalelor de Foxwood. Unul dintre oamenii domnului Pilkington stătea de partea cealaltă a gardului. Şi eram destul de departe, dar sunt aproape sigură că am văzut treaba asta, el îţi vorbea, iar tu i-ai permis să te mângâie pe nas. Ce înseamnă asta, Mollie?

— N-a făcut aşa ceva! Nu eram acolo! Nu-l adevărat! Strigă Mollie, cabrându-se şi jucând în loc.

— Mollie, uită-te-n ochii mei! Îmi dai cuvântul tău de onoare că omul nu te mângâia pe nas?

— Nu-l adevărat! Repetă Mollie, dar nu putu s-o privească pe Clover în ochi şi, în clipa următoare, îşi luă tălpăşiţa şi plecă în galop spre câmp.

Clover, însă, avu un gând. Fără a spune nimic celorlalte, ea se duse la staulul lui Mollie şi răvăşi paiele cu copita. Ascunse sub paie, găsi o grămăjoară de zahăr cubic şi mai multe panglici de diferite culori.

Trei zile după asta, Mollie dispăru. Timp de câteva săptămâni, nu se ştiu nimic despre locul unde ar fi putut fi,

dar apoi porumbeii raportară că o văzuseră de cealaltă parte a Willingdon-ului, înhămată la un docar elegant vopsit în roşu şi negru, care era oprit în faţa unui local pxiblic şi că un om gras şi roşu la faţă, îmbrăcat cu pantaloni şi jambiere în carouri, care arăta a cârciumar, o mângâia pe nas şi-l dădea să mănânce zahăr. Părul îi fusese tuns proaspăt şi purta o panglică purpurie legată de smocul de pe frunte.

Părea să se simtă bine, aşa ziseră porumbeii. Niciunul dintre animale nu mai pomeni vreodată despre ea.

În ianuarie veni un frig rău, muşcător. Pământul era atât de tare că parcă ar fi fost de fier şi pe câmp nu se putea face nimic. Se ţinură numeroase Şedinţe în hambarul cel mare, iar porcii se ocupau cu planificarea muncii în sezonul următor. Ajunsese să fie acceptat ca porcii, care erau de departe mai inteligenţi decât celelalte animale, să decidă în toate problemele ce ţineau de politica fermei, deşi hotărârile lor trebuiau ratificate de o majoritate de voturi. Această organizare ar fi funcţionat destul de bine dacă nu ar fi existat controversele dintre Snowball şi Napoleon. Aceştia doi erau în dezacord la fiecare problemă unde putea exista un dezacord. Dacă unul dintre ei propunea Însămânţarea unei suprafeţe mai mari cu orz, celălalt cu siguranţă cerea o suprafaţă mai mare cu ovăz şi, dacă unul din ei spunea că mai potrivit ar fi fost pentru varză cutare sau cutare câmp, celălalt declara că locul respectiv nu era bun pentru altceva în afară de rădăcinoase. Fiecare îşi avea adepţii lui şi se iscau unele dezbateri violente. La Şedinţe, Snow-ball câştiga adesea majoritatea prin discursurile sale strălucite, dar Napoleon se pricepea mai bine să-şi atragă sprijinitori în perioadele dintre Şedinţe. Avea un succes deosebit cu oile. În ultima vreme, oile începuseră să behăie „Patru picioare bine, două picioare rău” şi când trebuia şi când nu trebuia şi adeseori întrerupeau Şedinţele în acest fel. Se remarcă, de asemenea, că aveau un talent deosebit să tot repete „Patru picioare bine, două picioare rău” în momentele fundamentale ale discursurilor lui Snowball.

Acesta făcuse un studiu atent al câtorva numere mai vechi din revista „Fermierul Crescător de animale”, pe care le găsise în casă şi venea cu o mulţime de planuri de inovaţii şi îmbunătăţiri. Vorbea ca un savant despre canale de irigaţie pe câmpuri, despre silozuri şi zguri alcaline şi concepuse o schemă complicată conform căreia fiecare animal îşi lăsa balega direct pe câmp, în alt loc în fiecare zi, pentru a economisi munca de transport. Napoleon nu concepu nici un plan propriu, dar despre cele ale lui Snowball spunea calm că nu puteau avea nici un rezultat şi părea a fi în aşteptarea propriului său moment prielnic. Dar, dintre toate controversele lor, niciuna nu se dovedi mai aprigă decât cea în legătură cu moara de vânt.

Pe păşunea cea lungă, nu departe de clădirile fermei, se afla o movilă care era punctul cel mai înalt al fermei. După ce studiase terenul, Snowball declară că acela era locul cel mai potrivit pentru o moară de vânt, care putea fi făcută să acţioneze un dinam şi să dea astfel fermei lumină electrică. Aceasta urma să lumineze staulele şi să le încălzească pe timpul iernii şi, de asemenea, să alimenteze un ferăstrău electric circular, o maşină de tocat paie, alta de tăiat sfecla şi alta pentru mulsul electric. Animalele nu mai auziseră de aşa ceva înainte – pentru că ferma era de modă veche şi poseda numai maşinile cele mai primitive – şi ascultau cu uimire cum Snowball crea imagini de maşini fantastice care aveau să muncească în locul lor, în timp ce ele toate stăteau tolănite pe câmp, după pofta inimii, sau se cultivau citind şi făcând conversaţie.

În câteva săptămâni, planurile lui Snowball pentru o moară de vânt erau gata. Detaliile mecanice fuseseră extrase, în principal, din trei cărţi care aparţinuseră domnului Jones – O mie de lucruri utile de făcut în jurul casei, Fiecare om – propriul său zidar şi Electricitatea pentru începători. Ca atelier, Snowball folosise un staul care servise, în trecut, drept clocitoare şi avea o podea de lemn netedă, potrivită pentru a desena cu creta pe ea. El se

închidea acolo uneori ore în şir. Cu broşurile menţinute deschise de nişte pietre şi cu o bucată de cretă fixată între unghiile copitei, se mişca repede, într-un du-te-vino, trasând linie după linie şi scoţând mici scâncete de exaltare, încetul cu încetul, planurile crescuseră, devenind o masă complicată de pârghii şi roţi dinţate, care acoperea jumătate din podea şi pe care celelalte animale o găsiră cu totul de neînţeles, dar foarte impresionantă. Toate veneau să se uite la desenele lui Snowball cel puţin o dată pe zi. Chiar şi găinile şi raţele veneau şi aveau dificultăţi în a nu călca pe semnele făcute cu creta. Numai Napoleon se ţinu deoparte. EL. Se declarase dintru început împotriva morii de vânt. Într-una din zile, totuşi, sosi pe neaşteptate să examineze planurile. Se plimbă grav de jur împrejurul staulului, privi fiecare detaliu al planurilor şi fornăi la ele o dată sau de două ori, apoi stătu puţin, contemplându-le cu coada ochiului; deodată, îşi ridică piciorul, urină peste planuri şi ieşi fără să scoată o vorbă. Întreaga fermă fu profund împărţită în problema morii de vânt. Snowball nu negă faptul că ridicarea ei urma să fie o întreprindere grea. Piatra trebuia scoasă din carieră şi asamblată în ziduri, apoi trebuiau făcute aripile şi, după aceea, procurate dinamuri şi cabluri. Dar Snowball nu spuse şi în ce mod urmau să fie procurate acestea. El susţinea că totul se putea face într-un an. Iar după aceea, declară el, atâta muncă avea să fie economisită, încât animalele nu ar mai fi trebuit să muncească decât trei zile pe săptămână. Pe de altă parte, Napoleon argumentă că marea necesitate a momentului era mărirea producţiei de hrană şi că, dacă îşi pierdeau timpul cu moara, aveau să moară cu toţii de foame. Animalele se constituiră în două facţiuni, sub lozincile: „Votaţi pentru Snowball şi săptămâna de trei zile” şi, respectiv, „Votaţi pentru Napoleon şi ieslea plină”.

Benjamin fu singurul animal care nu luă partea nici uneia dintre facţiuni. El refuză să cţeadă şi că hrana avea să se înmulţească şi că moara avea să economisească efort. Cu

sau fără moara de vânt, zicea el, viaţa avea să meargă aşa cum mergea dintotdeauna, adică prost.

În afara certurilor asupra morii de vânt, exista şi problema apărării fermei. Era limpede pentru toată lumea că, deşi oamenii fuseseră învinşi în Bătălia de la Grajdul Vacilor, ei puteau face o nouă încercare de a recuceri ferma şi de a-l reinstaură pe Jones. Cu atât mai mult aveau motive să procedeze astfel, cu cât vestea înfrângerii lor se răspândise în provincie şi făcuse animalele din fermele vecine mai îndărătnice ca niciodată.

Ca de obicei, Snowball şi Napoleon nu căzură de acord. După Napoleon, ceea ce trebuiau animalele să facă era să-şi procure arme de foc şi să înveţe să le folosească. După Snowbalâ, trebuiau să trimită tot mai mulţi porumbei să aţâţe rebeliunea printre animalele din fermele vecine. Primul susţinea că, dacă nu se puteau apăra, se expuneau să fie cucerite, celălalt argumenta că, dacă rebeliunea ar fi avut loc peste tot, ei nu ar mai fi avut nevoie să se apere. Animalele îl ascultau întâi pe Snowball, apoi pe Napoleon şi nu se puteau hotărî cine avea dreptate; în realitate, întotdeauna se trezeau de acord cu cel care vorbea în acel moment.

În cele din urmă, veni şi ziua când Snowball îşi definitivă planurile. La Şedinţa din duminica următoare, trebui supusă la vot problema dacă lucrul la moară urma să înceapă sau nu. După ce animalele se adunaseră în hambarul cel mare, Snowball se ridică şi, deşi întrerupt din timp în timp de behăitul oilor, îşi expuse motivele pentru care solicita construirea morii de vânt. Napoleon se ridică să răspundă şi spuse foarte calm că. Moara de vânt era o prostie şi că el îi sfătuia pe toţi să nu voteze pentru ea, apoi îndată se aşează jos; abia dacă vorbise treizeci de secunde şi părea aproape indiferent ce efect avusese. La asta, Snowball sări în picioare şi, urlând la oi să tacă, pentru că începuseră din nou să behăie, izbucni într-un apel pasionat în favoarea morii de vânt. Până atunci, simpatiile animalelor

fuseseră aproape egal împărţite, dar elocvenţa lui Snowball le cuceri într-o clipă. În fraze fierbinţi, el descrise cum avea să arate Ferma Animalelor după ce munca înjositoare avea să fie luată de pe spinările tuturor animalelor. Imaginaţia lui depăşi acum cu mult maşinile electrice de tocat paiele şi de tăiat napii. Electricitatea, zise el, putea pune în mişcare maşini de treierat, pluguri, grape, nivelatoare de teren, secerătoare, legătoare de paie, pe lângă alimentarea fiecărui staul cu lumină electrică, apă caldă şi rece şi încălzire electrică. Când termină de vorbit, nu mai exista nici un dubiu încotro aveau să se îndrepte voturile. Dar, exact în acel moment, Napoleon se ridică şi, aruncându-l lui Snowball o privire lungă şi ciudată, dintr-o parte, scoase un geamăt ascuţit cum nimeni nu-l mai auzise scoţând.

La acest sunet se auzi un lătrat îngrozitor afară şi nouă câini uriaşi, purtând la gât benzi de bronz ţintuite, intrară în fugă în hambar. Se îndreptară direct spre Snowball, care sări de la locul lui exact la timp ca să scape de fălcile lor. Într-o clipă, el ţâşni afară, iar câinii se luară după el. Prea uimite şi înfricoşate ca să mai vorbească, celelalte animale se înghesuiră la poartă să vadă urmărirea. Snowball alerga către păşunea cea lungă ce dădea în drum. Fugea cum numai un porc poate fugi, dar câinii erau cu puţin în urma lui. Deodată alunecă şi tuturor le fu clar că-l prinseseră. Dar el ţâşni din nou, fugind mai repede ca oricând. Câinii îl ajunseră din nou: unul dintre ei aproape că muşcă din coada lui Snowball, dar el şi-o strânse exact la timp. În cele din urmă, făcu un efort în plus şi, cu câţiva centimetri avans, se strecură printr-o bortă în gard şi dispăru.

Tăcute şi îngrozite, animalele se târâră înapoi în hambar. După câteva clipe, câinii se întoarseră în goană. La început, nimeni nu fusese în stare să-şi închipuie de unde apăruseră creaturile acelea, dar dilema se limpezi în curând: erau căţeii pe care Napoleon îi luase de la mamele lor şi îi crescuse separat. Deşi nu ajunseseră încă la maturitate, erau deja câini uriaşi şi la fel de fioroşi la chip ca nişte lupi.

Se ţineau pe lângă Napoleon şi se vedea că dădeau din cozi către el în acelaşi fel în care ceilalţi câini fuseseră învăţaţi să-l facă domnului Jones.

Napoleon, urmat de câini, se urcă pe platforma înălţată pe podea, unde stătuse Seniorul mai demult şi de unde le vorbise animalelor. El anunţă că, de atunci înainte, Şedinţele de duminica dimineaţa aveau să iar sfârşit. Nu erau necesare, zise el şi iroseau timpul. Pe viitor, toate problemele legate de munca la fermă aveau să fie rezolvate de un comitet special de porci, prezidat de către el însuşi. Aceştia urmau să delibereze cu uşile închise şi apoi să le comunice şi celorlalte hotărârile luate. Animalele urmau să se întrunească în continuare în dimineţile de duminică pentru a saluta drapelul, pentru a intona Animale din Anglia şi pentru a-şi primi ordinele pentru săptămâna următoare; dar nu aveau să mai aibă loc dezbateri.

În ciuda şocului pe care li-l provocase expulzarea lui Snowball, animalele fură consternate de acest anunţ. Mai multe dintre ele ar fi protestat dacă ar fi putut găsi argumentele potrivite. Chiar şi Boxer fu oarecum tulburat. El îşi dădu urechile pe spate, îşi scutură smocul de pe frunte de mai multe ori şi încercă să-şi pună ordine în gânduri; dar, până la sfârşit, nu putu găsi nimic de spus. Câţiva dintre porci, totuşi, se dovediră mai hotărâţi. Patru din ei, care stăteau în primul rând, scoaseră guiţaturi ascuţite de dezaprobare şi toţi patru săriră în picioare şi începură să vorbească deodată. Dar, la un moment dat, câinii din jurul lui Napoleon scoaseră nişte mârâituri profunde, ameninţătoare şi porcii tăcură şi se aşezară la loc. Atunci, oile izbucniră într-o behăială asurzitoare cu „Patru picioare bine, două picioare rău”, care continuă aproape un sfert de oră şi puse capăt oricăror şanse de discuţie.

După aceea, Squealer merse prin toată ferma să le explice animalelor noile dispoziţii.

— Tovarăşi, zise el, sunt convins că frecare, dintre animalele de aici apreciază sacrificiul făcut de tovarăşul Napoleon care şi-a asumat această muncă suplimentară. Nu vă închipuiţi, tovarăşi, că este o plăcere să conduci! Dimpotrivă, este o profundă şi dificilă responsabilitate. Nimeni nu este mai convins ca tovarăşul Napoleon că toate animalele sunt egale. N-ar fi decât foarte fericit să vă lase. Să luaţi singure hotărârile. Dar uneori s-ar putea să luaţi hotărâri greşite, tovarăşi şi atunci unde am ajunge? Dacă aţi fi decis să-l urmaţi pe Snowball în absurdităţile lui cu mori de vânt – pe Snowball care, aşa cum ştim astăzi, n-a fost altceva decât un criminal?

— Dar a luptat eroic în Bătălia de la Grajdul Vacilor, obiectă cineva.

— Eroismul nu e totul, zise Squealer. Loialitatea şi ascultarea sunt mai importante. Iar în ceea ce priveşte Bătălia de la Grajdul Vacilor, eu socot că o să vină o vreme când vom descoperi că rolul lui Snowball în ea a fost cu mult exagerat. Disciplină, tovarăşi, disciplină de fier! Iată cuvântul de ordine astăzi. Un pas greşit şi duşmanii noştri vor fi peste noi. Sunteţi siguri, tovarăşi, că nu-l vreţi pe Jones înapoi?

O dată în plus acest argument se dovedi de neatacat. Sigur că animalele nu-l voiau pe Jones înapoi; dacă ţinerea de dezbateri în dimineţile de duminică era de natură să-l aducă înapoi, atunci dezbaterile trebuiau desfiinţate. Boxer, care acum avusese timp să cugete la aceste lucruri, exprimă sentimentul general zicând:

— Dacă tovarăşul Napoleon spune aşa, trebuie să fie adevărat. Şi, de atunci înainte, el adoptă şi lozinca „Napoleon are întotdeauna dreptate”, în plus faţă de deviza lui personală „O să muncesc mai mult”.

Până în acele zile, vremea se mai înmuiase şi arăturile de primăvară începuseră. Staulul unde Snowball îşi desenase planurile pentru moara de vânt fusese încuiat şi era de presupus că schemele fuseseră şterse de pe podea. În

fiecare duminică dimineaţa animalele se adunau la ora zece în hambarul cel mare pentru a-şi primi ordinele pentru săptămâna următoare. Craniul bătrânului Senior, curăţat acum de carne, fusese dezgropat din livadă şi aşezat pe un buştean la baza catargului, alături de puşcă. După înălţarea drapelului, animalele erau obligate să treacă într-o atitudine respectuoasă, în şir indian, prin faţa craniului, înainte de a intra în hambar. În acele zile nu mai stăteau cu toţii la un loc, ca înainte. Napoleon, cu Squealer şi cu un alt porc, Minimus, care avea un talent remarcabil la compunerea de cântece şi poeme, stăteau în faţă, pe platforma înălţată, iar cei nouă câini tineri formau un semicerc în jurul lor; ceilalţi porci stăteau în spate. Restul animalelor stăteau cu faţa spre ei în hambarul propriu-zis. Napoleon citea cu voce tare ordinele pentru săptămână, într-un mod brutal, soldăţesc şi, după o singură intonare a Animalelor din Anglia, toate animalele plecau la treburile lor.

A treia duminică după alungarea lui Snowball, animalele fură oarecum surprinse să-l audă pe Napoleon anunţând că moara de vânt avea să fie, totuşi, construită. El nu dădu nici un motiv de ce se răzgândise, ci avertiză numai animalele că această lucrare în plus avea să însemne foarte multă muncă; se putea chiar să fie necesar să li se reducă raţiile. Planurile, însă, fuseseră pregătite până la ultimul amănunt. Un comitet special de porci se ocupase cu ele în ultimele trei săptămâni. Construirea morii de vânt, împreună cu alte îmbunătăţiri, se aştepta să dureze doi ani.

În seara aceea, Squealer le explică, în particular, celorlalte animale că, de fapt, Napoleon nu se opusese morii de vânt. Dimpotrivă, el fusese cel care sprijinise ideea de la bun început, iar planurile desenate de Snpwball pe podeaua staulului clocitoarelor fuseseră, de fapt, furate dintre hârtiile lui Napoleon. Moara de vânt era – iată adevărul – ideea proprie a lui Napoleon. De ce, atunci, întrebă cineva, vorbise el atât de violent împotriva morii? La asta, Squealer

privi cu viclenie. Aceasta, zise el, fusese dibăcia tovarăşului Napoleon. El păruse doar a se opune morii de vânt, numai ca manevră pentru a-l înlătură pe Snowball care era un personaj periculos şi avea o influenţă nefastă. Acum, că Snowball fusese înlăturat, planul putea merge mai departe fără nici o piedică. Aceasta, zise Squealer, era ceea ce se numea strategie. El repetă de câteva ori: „Strategie, tovarăşi, strategie!”, sărind în cerc şi dând din coadă cu un râs vesel. Animalele nu erau sigure ce însemna cuvântul, dar Squealer era atât de convingător, iar cei trei câini care din întâmplare îl însoţeau mârâiau atât de ameninţător, încât acceptară explicaţia lui fără alte întrebări.

Capitolul VI.

În tot cursul acelui an, animalele munciră ca sclavii; dar erau fericite cu munca lor; nu ocoleau nici un efort şi nici un sacrificiu, fiind conştiente că tot ceea ce făceau era în avantajul lor însele şi al celor din neamurile lor care aveau să vină după ele şi nu pentru o mână de oameni leneşi şi hoţi.

Toată primăvara şi toată vara munciră câte şaizeci de ore pe săptămână, iar în august Napoleon anunţă că avea să se lucreze şi în după-amiezele de duminică. Această muncă era strict voluntară, dar orice animal care absenta de la ea urma să aibă raţiile reduse la jumătate. Chiar şi aşa, se socoti necesar ca unele lucrări să fie lăsate nefăcute. Recolta fu un succes mai mic decât cu un an înainte şi două loturi, care urmau să fie însămânţate cu rădăcinoase comestibile la începutul verii, rămaseră în paragină, pentru că aratul nu se terminase la timp. Se putea deja întrevedea că iarna care venea avea să fie grea.

Moara de vânt ridică greutăţi neaşteptate. Ferma avea o carieră de calcar bună, iar nisip şi ciment se găsiseră în cantităţi mari într-o clădire secundară, aşa încât materialele de construcţie erau la îndemână. Dar problema pe care, la început, animalele nu ştiură cum s-o rezolve fu aceea de a sparge piatra în bucăţi de mărime potrivită. Se părea că nu

exista altă modalitate decât folosind târnăcopul şi drugul de fier pe care nici un animal nu le putea mânui, întrucât nici un animal nu putea sta pe picioarele din spate. Numai după săptămâni de eforturi inutile îi veni cuiva ideea salvatoare, anume să folosească forţa gravitaţiei. Bolovani uriaşi, mult prea mari ca să fie folosiţi aşa cum erau, zăceau peste tot la gura carierei. Animalele legară frânghii de ei şi, apoi, toate la un loc, vaci, cai, oi, orice animal care putea trage o frânghie – uneori, chiar şi porcii puneau umărul în momentele critice – îi trăgeau, cu o încetineală exasperantă, în sus pe pantă, până în vârful carierei, de unde îi împingeau peste muchie, ca să se rostogolească şi să se sfărâme în bucăţi la bază. Transportul pietrei, după ce era spartă, se făcea mult mai simplu: caii o cărau în căruţă, oile cărau câte un bloc, până şi Muriel şi Benjamin se înhămaseră la o trăsurică veche de guvernantă şi-şi făceau partea lor. Până spre sfârşitul verii se strânsese o cantitate suficientă de pietre şi atunci începură lucrările de construcţie, sub îndrumarea porcilor. Dar era o operaţie înceată şi laborioasă. Adeseori era nevoie de câte o zi întreagă de eforturi epuizante pentru a trage câte un singur bloc de piatră în vârful carierei şi, uneori, când era împins peste margine, nu se spărgea. Nimic nu s-ar fi putut face fără Boxer, a cărui forţă părea egală cu cea însumată a tuturor celorlalte animale. Când bolovanul începea să alunece şi animalele ţipau disperate văzându-se trase în jos pe pantă, Boxer era întotdeauna cel care se opintea împotriva fringhiei şi oprea bolovanul. La vederea lui cum trăgea piatra în sus pe pantă, centimetru cu centimetru, având respiraţia accelerată, scurmând pământul cu vârfurile copitelor şi cu crupele lui mari ude de sudoare, toate animalele se umpleau de admiraţie. Clover îl avertiza uneori să fie atent să nu se extenueze, dar Boxer nu o asculta niciodată. Cele două lozinci ale lui – „O să muncesc mai mult” şi „Napoleon are întotdeauna dreptate” – i se păreau răspunsuri suficiente la toate problemele. Făcuse

altă înţelegere cu cocoşul cel tânăr, să-l cheme dimineaţa cu trei sferturi de oră mai devreme. Iar în momentele lui libere, din care nu prea mai rămăseseră multe în ultima vreme, se ducea singur la carieră, alegea o încărcătură de pietre sparte şi o trăgea spre amplasamentul morii fără nici un ajutor.

Animalele trecură peste vara aceea destul de bine, în ciuda greutăţii muncii lor. Chiar dacă nu aveau mai multă hrană ca pe vremea lui Jones, măcar nu aveau nici mai puţin. Avantajul de a nu trebui să se întreţină decât pe ele şi de a nu trebui să întreţină şi cinci oameni extravaganţi era atât de mare, încât ar fi fost nevoie de o mulţime de eşecuri ca să-l contrabalanseze. Şi, din multe puncte de vedere, felul animalelor de a face lucrurile era mai eficient şi economisea munca. O operaţie ca prăşitul, de exemplu, se putea face cu o temeinicie imposibilă la oameni. Şi iarăşi, cum acum nici un animal nu fura, nu mai era nevoie să fie împrejmuită păşunea de pământul arabil, ceea ce economisea o mulţime de efort în îngrijirea gardurilor vii şi a porţilor.

Totuşi, pe măsura trecerii verii, diferite lipsuri neprevăzute înainte începură să se facă simţite. Era nevoie de parafină, de cuie, de sfoară, de biscuiţi pentru câini şi de fier pentru potcoavele căilor şi niciunul din aceste obiecte nu putea fi produs la fermă. Mai târziu avea să fie nevoie de seminţe şi de îngrăşăminte artificiale, pe lângă diferite unelte şi, în sfârşit, de maşinile pentru moara de vânt. Cum aveau să fie procurate toate acestea, nimeni nu-şi putea imagina.

Într-o duminică dimineaţa, când animalele se strânseră să-şi primească ordinele, Napoleon anunţă că hotărâse o nouă politică. De atunci înainte, Ferma Animalelor avea să se angajeze în comerţ cu alte ferme vecine; desigur, nu pentru vreun scop comercial, ci, pur şi simplu, pentru a obţine unele materiale necesare în prima urgenţă. Nevoile morii de vânt trebuiau puse înaintea a orice altceva, zise el.

Pentru acest scop, el făcea aranjamente ca să vândăun stog de fin şi o parte din recolta de grâu a anului curent, iar, mai târziu, dacă aveau să fie necesari şi mai mulţi bani, aceştia urmau să fie procuraţi din vânzarea ouă-lor, care erau foarte căutate pe piaţa din Willingdon. Găinile, zise Napoleon, trebuiau să salute acest sacrificiu drept propria lor contribuţie specială la construirea morii de vânt.

O dată în plus, animalele fură conştiente de o oarecare nelinişte. Să nu aibă niciodată nimic de-a face cu oamenii, niciodată să nu se angajeze în comerţ, niciodată să nu se atingă de bani – oare nu fuseseră acestea printre cele dintâi rezoluţii votate la acea primă Şedinţă triumfătoare, după alungarea lui Jones? Toate animalele îşi aminteau cum votaseră asemenea rezoluţii; sau, cel puţin, credeau a-şi aminti. Cei patru porci tineri, care protestaseră când Napoleon abolise Şedinţele, ridicară vocea timid, dar fură prompt reduşi la tăcere de o mârâială înfiorătoare a câinilor. Apoi, ca de obicei, oile izbucniră cu „Patru picioare bine, două picioare rău!” şi momentul penibil trecu. În cele din urmă, Napoleon îşi înălţă copita pentru a face linişte şi anunţă că toate pregătirile erau deja gata. Nu avea să fie nevoie ca vreunul dintre animale să vină în contact cu oamenii, ceea ce, evident, ar fi fost cu totul de nedorit. Intenţiona să ia întreaga povară pe propriii săi umeri. Un oarecare, domn Whymper, avocat consultant în Willingdon, fusese de acord să acţioneze ca intermediar între Ferma Animalelor şi lumea din afară şi avea să viziteze ferma în fiecare luni dimineaţa, pentru a-şi primi instrucţiunile. Napoleon îşi încheie discursul cu strigătul lui obişnuit: „Trăiască Ferma Animalelor!” şi, după ce se intonă Animale din Anglia, adunarea fu ridicată.

După aceea, Squealer făcu un tur al fermei şi puse memoria animalelor la încercare. El le asigură că rezoluţia împotriva folosirii banilor şi a angajării în comerţ nu fusese niciodată votată, nici măcar propusă. Era curată imaginaţie şi izvora, probabil, din minciunile răspândite la început de

către Snowball. Câteva animale încă mai simţeau o oarecare îndoială, dar Squealer le întrebă cu viclenie:

— Sunteţi siguri, tovarăşi, că n-aţi visat, cumva, lucrul ăsta? Aveţi vreo dovadă a unei asemenea rezoluţii? Este ea scrisă. Undeva?

Şi, cum era categoric adevărat că nimic de acest fel nu exista scris, animalele fură bucuroase că se înşelaseră.

În fiecare luni, domnul Whymper vizita ferma, aşa cum se aranjase. Era un om cu privirea şireată, mic de statură, purta favoriţi şi era avocat consultant în afaceri mărunte, dar destul de ager la minte ca să realizeze, mai devreme decât oricine altcineva, că Ferma Animalelor avea nevoie de un intermediar şi că, în acest caz, comisioanele aveau să fie substanţiale. Animalele îl priveau, cu un soi de teamă, cum venea şi cum pleca; şi toate, la vederea lui Whymper, care stătea doar pe două picioare, dar primea ordine de la Napoleon, care stătea pe toate patru, se umpleau de mândrie şi, în parte, iertau noile dispoziţii. Relaţiile lor cu specia omenească nu mai erau chiar aceleaşi ca înainte. Oamenii nu mai detestau Ferma Animalelor acum, când era prosperă; în realitate, o detestau mai tare ca niciodată. Orice om afirma, ca o profesiune de credinţă, că ferma avea să dea faliment mai devreme sau mai târziu şi, mai presus de toate, că moara de vânt avea să fie un eşec. Ei se întâlneau la cârciumi şi-şi dovedeau unul altuia, cu ajutorul diagramelor, că moara de vânt fie avea să se prăbuşească, fie, dacă ar fi rămas în picioare, nu avea să funcţioneze niciodată. Şi totuşi, în ciuda voinţei lor, se născuse la ei un fel de respect pentru eficienţa cu care animalele îşi organizau propriile lor treburi. Un simptom al acestui respect era faptul că începuseră să numească Ferma Animalelor cu numele ei şi încetaseră de a mai pretinde că se numea Ferma „Conacul”. De asemenea, renunţaseră să-l mai ajute pe Jones care şi el, renunţase să mai spere în primirea fermei înapoi şi plecase să se stabilească în altă parte a ţării. Altfel decât prin mijlocirea lui Whymper, nu

exista încă nici un contact între lumea din afară şi Ferma Animalelor, dar circulau zvonuri constante că Napoleon se pregătea să intre în afaceri concrete fie cu domnul Pilkington de la Foxwood, fie cu domnul Frederick de la Pinchfield – dar, după cum se putu remarca, niciodată cu amândoi în acelaşi timp.

În acele zile, se întâmplă că porcii se mutară brusc în casă şi-şi făcură acolo reşedinţa. Din nou animalele părură a-şi aminti că o rezoluţie fusese votată împotriva acestui lucru în zilele de demult şi din nou Squealer reuşi să le convingă de contrariu. Era absolut necesar ca porcii, zise el, care erau creierele fermei, să aibă un loc liniştit unde să lucreze. De asemenea, se potrivea mai bine funcţiei Conducătorului – pentru că, de curând, începuse să vorbească despre Napoleon intitulându-l Conducător – să trăiască într-o casă decât într-o simplă cocină. Totuşi, unele animale se tulburară auzind că porcii nu numai că-şi luau mesele în bucătărie şi foloseau salonul ca loc de recreere, dar şi dormeau în paturi. Boxer trecu peste acest lucru ca de obicei, cu „Napoleon are întotdeauna dreptate”, dar Clover, care parcă îşi amintea o reglementare împotriva folosirii paturilor, se duse la capătul hambarului şi încercă să descifreze cele Şapte Precepte înscrise acolo. Dar, văzând că nu era în stare să citească literele decât separat, o chemă pe Muriel.

— Muriel, îi spuse ea, citeşte-mi al Patrulea Precept. Nu spune ceva de genul să nu se doarmă niciodată în paturi?

Cu o oarecare greutate, Muriel i-l silabisi:

— Zice: „Nici un animal nu va dormi într-un pat cu aşternuturi”, anunţă ea într-un târziu.

Destul de ciudat, dar Clover nu-şi amintea ca al Patrulea Precept să fi menţionat aşternuturile. Din moment, însă, ce era acolo, pe perete, probabil că aşa era. Iar Squealer care, din întâmplare, tocmai trecea în momentul acela, însoţit de doi sau trei câini, putu pune întreaga dilemă în lumina sa potrivită.

— Înseamnă că aţi auzit, tovarăşi, zise el, că noi, porcii, dormim acum în paturile din casă. Şi de ce nu? Doar n-aţi crezut, sper, că a existat vreodată vreo reglementare împotriva paturilor? Un pat nu înseamnă altceva decât un loc unde se doarme. Un strat de paie într-un staul este un pat, la urma urmei. Reglementarea era împotriva aşternuturilor, care sunt o invenţie omenească. Noi am îndepărtat aşternuturile de pe paturile din casă şi dormim între cuverturi. Şi ce paturi confortabile sunt! Dar nu sunt mai comode decât ne este nouă necesar, vă pot asigura, tovarăşi, cu toată munca intelectuală pe care trebuie s-o facem în ziua de azi. Doar nu vreţi să ne privaţi de odihnă, nu-l aşa, tovarăşi? Doar nu vreţi să fim atât de obosiţi încât să nu ne mai achităm de toate îndatoririle noastre? Sunteţi siguri că nu vreţi să-l vedeţi din nou pe Jones?

Animalele îl liniştiră imediat asupra acestui punct şi fiu se mai vorbi nimic despre porcii care dormeau în paturile din casă. Iar când se anunţă, după câteva zile, că, de atunci înainte, porcii urmau să se trezească o oră mai târziu dimineaţa faţă de celelalte animale, nici Ia acest lucru nu apăru nici o obiecţie.

La începutul toamnei, animalele erau obosite, dar fericite. Avuseseră un an greu, iar după vânzarea unei părţi din fân şi din grâu, rezervele de hrană pentru iarnă nu rămăseseră deloc prea mari, dar moara de vânt compensa totul. Era acum pe jumătate construită. După seceriş, urmă o perioadă de vreme bună şi uscată şi animalele trudiră mai mult ca niciodată, gândind că aveau şi de ce să se opintească toată ziua înainte şi înapoi cu blocuri de piatră dacă, făcând acest lucru, mai puteau ridica pereţii cu încă un metru. Boxer ieşea până şi noaptea şi muncea câte o oră sau două de unul singur, la lumina lunii pline. În momentele lor libere, animalele se plimbau de jur împrejurul morii pe jumătate terminate, admirând trăinicia şi verticalitatea pereţilor ei şi minunându-se că fuseseră în stare să construiască un lucru atât de impunător. Numai bătrânul

Benjamin refuza să se entuziasmeze de moara de vânt, deşi, ca de obicei, nu spunea nimic mai mult decât observaţia enigmatică despre viaţa lungă a măgarilor.

Luna noiembrie aduse vânturi şuierătoare dinspre sud-vest. Construcţia trebui să se oprească pentru că era prea umed ca să mai poată fi amestecat mortarul, în cele din urmă, veni o noapte în care vijelia fu atât de violentă încât clădirile fermei se zgâlţâiau din temelii şi mai multe ţigle fură smulse de pe acoperişul hambarului. Găinile se treziră ţipând de groază, pentru că toate visaseră în acelaşi timp că auziseră detunătura unei puşti în depărtare.

Dimineaţa, când ieşiră din staule, animalele descoperiră catargul drapelului doborât, iar un ulm de la capătul livezii smuls din rădăcini ca o ridiche. Tocmai observaseră aceste lucruri, când un strigăt de groază izbucni din fiecare piept de animal. O imagine teribilă li se oferea privirii: moara de vânt era în ruine.

Ca un singur trup se repeziră într-acolo. Napoleon, care arareori se mişca mai repede decât în pas de plimbare, alergă în fruntea tuturor. Da, acolo zăcea rodul străduniilor lor, la nivelul fundaţiilor, iar pietrele, pe care le spărseseră şi le transportaseră cu atâta sudoare, se găseau împrăştiate de jur împrejur. La început, pierindu-le graiul, animalele rămaseră privind îndurerate la mormanul de pietre căzute. Napoleon se învârtea încoace şi încolo tăcut, uneori adulmecând pământul. Coada îi devenise rigidă şi, se mişca de la dreapta la stânga nervoasă, semn, la el, de intensă activitate mentală. Deodată se opri, ca şi cum ar fi luat o hotărâre.

— Tovarăşi, zise el liniştit, ştiţi cine este responsabil pentru asta? Cunoaşteţi duşmanul care a venit în timpul nopţii şi ne-a răsturnat moara? SNOWBALL! Urlă el brusc, cu o voce de tunet. Snowball a făcut asta! Numai şi numai din duşmănie neîmpăcată, sperând să ne zădărnicească planurile şi să se răzbune pentru expulzarea lui ruşinoasă, acest trădător s-a strecurat până aici la 'adăpostul

întunericului şi a distrus munca noastră de aproape un an. Tovarăşi, acum şi aici decretez condamnarea la moarte a lui Snowball! „Erou-Animal, Clasa a Doua” şi jumătate de baniţă de mere oricărui animal care-l aduce în faţa justiţiei! O baniţă întreagă oricui îl prinde viu!

Animalele fură şocate peste măsură aflând că Snowball se putea face vinovat până şi de o asemenea faptă. Un strigăt de indignare se auzi şi fiecare începu să se gândească la modalităţi de a-l prinde pe Snowball, dacă s-ar fi întors vreodată. Aproape imediat fură descoperite urmele unui porc în iarbă la mică depărtare de movilă. Nu puteau fi urmărite decât vreo câţiva metri, dar păreau a duce la o gaură în gard. Napoleon le adulmecă profund şi le declară a fi fost ale lui Snowball. El îşi exprimă părerea că Snowball venise, probabil, din direcţia fermei Foxwood.

— Nici o întârziere, tovarăşi! Zise Napoleon după ce se examinaseră urmele. Avem de lucru. Chiar în această dimineaţă începem să reconstruim moara de vânt şi-o s-o reconstruim toată iarna, indiferent dacă plouă sau e soare. Îl vom învăţa pe acel trădător mizerabil că nu poate să ne distrugă munca atât de uşor. Ţineţi minte, tovarăşi, nu trebuie să existe nici o modificare în planurile noastre: ele vor fi executate la zi. Înainte, tovarăşi! Trăiască moara de. Vânt! Trăiască Ferma Animalelor!

Capitolul VII.

Iarna fu aspră. După vremea furtunoasă urmă lapoviţă, apoi zăpadă şi, în sfârşit, un ger muşcător care nu cedă până la mijlocul lui februarie. Animalele duceau mai departe cum puteau reconstrucţia morii de vânt, ştiind bine că lumea din exterior le urmărea şi că oamenii invidioşi aveau să se bucure şi să exulte dacă moara nu ar fi fost terminată la timp.

De ciudă, oamenii pretindeau a nu crede că Snowball fusese acela care distrusese moara de vânt; ei spuneau că moara căzuse din cauză că ar fi avut pereţii prea subţiri. Animalele ştiau că nu acesta era motivul. Şi totuşi, se

hotărâse să fie construiţi pereţi groşi de un metru de această dată, în loc de optsprezece ţoli, ca mai înainte, ceea ce însemnă adunarea unor cantităţi de piatră cu mult mai mari. Multă vreme, cariera fu plină de zăpadă şi nu se putu face nimic. Se înaintă puţin pe vremea geroasă uscată care urmă, dar munca era ucigătoare şi animalele nu se mai puteau simţi atât de fericite de eforturile lor ca până atunci. Le era mereu frig şi, de obicei şi foame. Doar Boxer şi Clover nu-şi pierdeau entuziasmul niciodată. Squealer ţinea discursuri excelente despre bucuria datoriei împlinite şi despre demnitatea muncii, dar celelalte animale găseau mai multă încurajare în forţa lui Boxer şi în strigătul lui neobosit: „O să muncesc mai mult”.

În ianuarie, hrana începu să lipsească. Raţia de porumb scăzu drastic şi se anunţă că o raţie suplimentară de un cartof avea să fie introdusă pentru a o compensa. Apoi se descoperi că partea cea mai mare a recoltei de cartofi îngheţase în grămada care nu fusese acoperită destul de temeinic. Cartofii deveniseră moi şi decoloraţi şi numai câţiva mai erau comestibili. Uneori, zile întregi, animalele nu aveau de mâncare nimic altceva afară de tărâţe şi sfeclă furajeră. Foametea parcă li se aşezase dinaintea ochilor.

Era de o necesitate vitală să ascundă acest lucru de lumea din afară. Îmboldiţi de prăbuşirea morii de vânt, oamenii inventau noi minciuni despre Ferma Animalelor. O dată în plus se răspândi zvonul că toate animalele erau decimate de foamete şi boli şi că se luptau în continuu între ele şi recurseseră la canibalism şi infanticid. Napoleon era foarte conştient de rezultatele proaste care ar fi putut apărea dacă situaţia reală a hranei ar fi devenit cunoscută, aşa încât se hotărî să-l folosească pe domnul Whymper pentru a răspândi o impresie contrară. Până atunci, animalele avuseseră doar câte un contact întâmplător sau deloc cu Whymper în vizitele lui săptămânale; acum, totuşi, câteva animale, în majoritate oi, fură alese şi instruite să facă, din când în când, în auzul lui, remarci despre creşterea raţiilor

de hrană. În plus, Napoleon dădu ordin ca lăzile aproape goale din magazia de provizii să fie umplute aproape până sus cu nisip, iar acesta acoperit cu ce mai rămăsese din cereale şi făină. Cu ajutorul unui pretext convenabil, Whymper fu condus prin magazia de provizii şi i se permise să arunce o privire spre lăzi. El fu decepţionat şi continuă să raporteze lumii exterioare că nu era nici o lipsă de hrană la Ferma Animalelor.

Cu toate acestea, spre sfârşitul lui ianuarie deveni evident faptul că trebuiau procurate nişte cereale de undeva. În acele zile, Napoleon apărea foarte puţin în public şi îşi petrecea tot timpul în casă, care era păzită, la fiecare uşă, de câini cu aspect fioros. Iar când ieşea, o făcea de o manieră ceremonioasă, cu o escortă de şase câini care îl înconjurau de aproape şi mârâiau dacă cineva se apropia prea mult. Adeseori, nici nu apărea duminica dimineaţa, ci îşi dădea ordinele printr-unul din ceilalţi porci, de obicei prin Squealer.

Într-o duminică dimineaţa, Squealer anunţă găinile, care tocmai începuseră din nou să se ouă, că trebuiau să-şi predea ouăle. Napoleon acceptase, prin intermediul lui Whymper, un contract de patru sute de ouă pe săptămână. Preţul acestora urma să achite destule cereale şi făină pentru a susţine ferma până la venirea verii şi la îmbunătăţirea situaţiei.

Când auziră asta, găinile scoaseră un ţipăt teribil. Fuseseră prevenite mai demult că un asemenea sacrificiu s-ar fi putut dovedi necesar, dar nu crezuseră că într-adevăr se putea întâmpla. Ele tocmai îşi pregăteau cuibarul pentru, clocitul de primăvară şi protestară zicând că era o crimă să li se ia ouăle tocmai atunci. Pentru prima oară de la expulzarea lui Jones avu loc ceva ce semăna a rebeliune. Conduse de trei găinuşe tinere din rasa Minorca Neagră, găinile făcură un efort hotărât pentru a modifica decizia lui Napoleon. Metoda lor consta în a se căţăra sus, pe grinzi şi a-şi depune ouăle acolo, de unde acestea căzeau şi se

spărgeau pe podea. Napoleon procedă simplu, rapid şi fără milă. El ordonă ca raţiile găinilor să fie oprite şi decretă că orice animal care ar fi dat unei găini fie şi un bob de porumb urma să fie pedepsit cu moartea. Câinii vegheară ca aceste ordine să fie executate. Găinile rezistară timp de cinci zile, apoi capitulară şi se întoarseră în cuibare. Între timp muriseră nouă dintre ele. Trupurile lor fură înmormântate în livadă şi se anunţă că muriseră de coccidioză. Whymper nu află nimic despre această problemă şi ouăle fură livrate corect, camionul unei băcănii venind la fermă, de atunci înainte, în fiecare săptămână pentru a le lua.

În tot acest răstimp, nimeni nu mai ştia nimic despre Snowball. Se spunea că s-ar fi ascuns la una dintre fermele vecine, fie la Foxwood, fie la Pinchfield. Napoleon se afla acum în relaţii ceva mai bune cu ceilalţi fermieri decât înainte. În curte se găsea, din întâmplare, un ster de cherestea care fusese depozitată acolo cu zece ani mai devreme, când fusese defrişată o pădurice de fag. Era bine uscată şi Whymper îl sfătuise pe Napoleon s-o vândă; şi domnul Pilkington şi domnul Frederick erau doritori s-o cumpere. Napoleon ezita între cei doi şi nu se putea hotărî. Se observă că, ori de câte ori părea pe punctul de a se înţelege cu Frederick, se anunţa că Snowball se ascundea la Foxwood, pe când atunci când înclina spre Pilkington, se spunea că Snowball ar fi fost, de fapt, la Pinchfield.

Deodată, la începutul primăverii, un lucru alarmant ieşi la iveală: Snowball frecventa ferma în secret în timpul nopţii! Animalele fură atât de tulburate, încât abia dacă mai puteau dormi în culcuşurile lor. În fiecare noapte, se spunea, el se strecura, la adăpostul întunericului şi săvârşea tot felul de răutăţi; el fura porumbul, el strica găleţile pentru lapte, el spărgea ouăle, el călcă în picioare semănăturile, el rodea coaja de pe pomii fructiferi. Ori de câte ori ceva mergea prost, devenise un obicei să i se atribuie lui Snowball. Dacă un geam se spărgea sau se

blocă vreo scurgere, cineva cu siguranţă spunea că Snowball venise noaptea şi făcuse fapta respectivă; de pildă, când se pierdu cheia de la magazia cu provizii, întreaga fermă fu convinsă că Snowball o aruncase în puţ. Curios lucru, toate animalele continuară să creadă la fel şi după ce cheia rătăcită fu găsită sub un sac cu făină. Vacile declarară în unanimitate că Snowball se furişa în staulele lor şi le mulgea în somn. Şobolanii, care fuseseră şi ei sâcâitori în iarna aceea, fură declaraţi aliaţii lui Snowball.

Napoleon decretă că urma să aibă loc o anchetă completă a activităţilor lui Snowball. Cu câinii în urma lui, el ieşea şi făcea câte un tur atent de inspectare a clădirilor fermei, celelalte animale urmându-l la o distanţă respectuoasă. La fiecare câţiva paşi, Napoleon se oprea şi adulmeca pământul căutând urmele trecerii lui Snowball, pe care, zicea el, le putea detecta după miros. Adulmeca în fiecare colţişor, în hambar, în grajdul vacilor, în coteţul găinilor, în grădina de legume şi găsea urme ale lui Snowball aproape peste tot. Îşi punea râtul la pământ, inspira adânc de câteva ori şi exclama cu o voce tunătoare:

— Snowball! A fost şi aici! Îl simt foarte limpede după miros! Şi, la cuvântul „Snowball”, toţi câinii îşi arătau măselele şi scoteau mârâituri care-ţi îngheţau sângele în vine.

Animalele erau deosebit de speriate. Se părea că Snowball era un fel de influenţă invizibilă care umplea aerul din jurul lor şi le ameninţa cu tot felul de primejdii. Seara, Squealer le chemă să se adune şi, cu o expresie alarmată pe faţă, le spuse că avea veşti serioase să le comunice.

— Tovarăşi! Strigă el, cu mici tremurături nervoase, un lucru cumplit a ieşit la iveală! Snowball şi-a vândut serviciile lui Frederick de la Pinchfield, care, chiar în acest moment, complotează să ne atace şi să ne ia ferma! Snowball urmează să-l servească drept călăuză când va începe atacul. Dar mai este un lucru şi mai rău decât ăsta. Noi crezusem că rebeliunea lui Snowball s-a datorat vanităţii şi

ambiţiei lui. Dar am greşit, tovarăşi. Ştiţi care a fost motivul real? Snowbaâl a fost aliatul lui Jones încă de la început! El a fost agentul secret al lui Jones în tot acest timp. Totul a fost dovedit cu documente pe care le-a lăsat în urmă şi pe care noi le-am descoperit de curând. După părerea mea, tovarăşi, aceasta dxplică multe lucruri. Doar n-am văzut cu ochii noştri cum a încercat – din fericire, fără succes – să ne facă să fim învinşi şi înfrânţi în Bătălia de la Grajdul Vacilor?

Animalele rămaseră stupefiate. Asta era o răutate exagerată până şi faţă de distrugerea de către Snowball a morii de vânt. Dar trecură câteva minute până s-o pătrundă în întregime. Toate îşi aminteau; sau credeau că-şi aminteau, cum îl văzuseră pe Snowball şarjând, în fruntea lor, în Bătălia de la Grajdul Vacilor, cum le regrupase şi le încurajase la fiecare pas şi cum nu se oprise nici o clipă, nici chiar atunci când alicele puştii lui Jones îi răniseră spinarea. La început, li se păru destul de greu de împăcat aceste lucruri cu ideea că Snowball ar fi fost aliatul lui Jones. Până şi Boxer, care rareori punea întrebări, era acum năucit. El se aşeză jos, îşi strânse copitele din faţă sub el, îşi închise ochii şi reuşi, cu mare efort, să-şi formuleze gândurile:

— Eu nu cred aşa ceva, zise el. Snowball a luptat vitejeşte în Bătălia de la Grajdul Vacilor. Cu ochii mei I-am văzut. Nu i-am decernat noi „Erou Animal – Clasa întâi” imediat după aceea?

— A fost o greşeală diri partea noastră, tovarăşe. Pentru că acuma ştim – totul este dovedit în scris în documentele secrete pe care le-am găsit noi – că el, în realitate, încerca să ne grăbească sfârşitul.

— Dar a fost rănit, zise Boxer. Cu toţii l-am văzut alergând, cu sângele curgând pe el.

— Asta a fost doar o parte a aranjamentelor, tipă Squealer. Împuşcătura lui Jones l-a zgâriat doar. V-aş putea arăta acest lucru în propriile lui hârtii, dacă aţi şti să citiţi. Complotul prevedea ca Snowball, în momentul critic, să dea semnalul de fugă şi să părăsească locul bătăliei în favoarea

duşmanului. Şi a fost foarte aproape de reuşită – aş spune chiar, tovarăşi, că ar fi reuşit, dacă n-ar fi fost eroicul nostru Conducător, tovarăşul Napoleon. Nu vă amintiţi cum, exact în clipa în care Jones şi oamenii lui intraseră în curte, Snowball s-a întors brusc şi a fugit, iar multe animale s-au luat după el? Şi nu vă amintiţi, de asemenea, că, exact în clipa aceea, când panica se răspândise şi totul părea pierdut, tovarăşul Napoleon a sărit înainte strigând „Moarte umanităţii!” şi şi-a înfipt colţii în piciorul lui Jones? Chiar nu vă amintiţi asta, tovarăşi? Exclamă Squealer, învârtindu-se dintr-o parte în alta.

Acum, când Squealer le descrisese scena atât de realist, li se păru şi animalelor că-şi aminteau de ea. În orice caz, îşi aminteau că, în momentul critic al luptei, Snowball se întorsese să fugă. Dar Boxer tot nu era convins.

— Eu nu cred că Snowball a fost un trădător încă de la început, zise el în cele din urmă. Ce a făcut el de atunci încoace e altceva. Dar eu cred că, în Bătălia de la Grajdul Vacilor, el a fost un tovarăş de nădejde.

— Conducătorul nostru, tovarăşul Napoleon, zise atunci Squealer, vorbind foarte lent şi hotărât, a afirmat categoric – categoric, tovarăşe – că Snowball a fost spionul lui Jones încă de la început – da şi chiar cu mult timp înainte ca Revoluţia să fi fost şi concepută.

— A, asta-l altceva! Exclamă Boxer. Dacă tovarăşul Napoleon spune aşa, înseamnă că aşa este.

— Iată adevăratul mod de a gândi, tovarăşe! Ţipă Squealer, dar se putu observa că-l aruncase lui Boxer o privire foarte urâtă, cu ochii lui mici scânteietori. Se întoarse să plece, apoi se opri şi adăugă tăios: Previn fiecare animal de la această fermă să-şi ţină ochii foarte larg deschişi. Pentru că avem motive să credem că unii dintre agenţii secreţi ai lui Snowball stau la pândă printre noi chiar în acest moment!

Patru zile mai târziu, spre seară, Napoleon ordonă tuturor animalelor să se adune în curte. După ce se strânseră toate

la un loc, Napoleon ieşi din casă purtând ambele lui medalii – pentru că, de curând, îşi decernase lui însuşi „Erou Animal – Clasa întâi” şi „Erou Animal – Clasa a Doua” —, cei nouă câini uriaşi trepidând în jurul lui şi scoţând mârâituri care dădeau tuturor animalelor fiori pe spinare. Toate se cuibăriră tăcute la locurile lor, parcă presimţind că un lucru îngrozitor urma să se întâmple.

Napoleon stătea încruntat, observându-şi auditoriul; apoi, scoase un geamăt ascuţit. Câinii se năpustiră imediat înainte, apucară de urechi pe patru dintre porci, care guiţară de durere şi de groază şi-l târâră la picioarele lui Napoleon. Urechile porcilor sângerau; câinii gustaseră sânge şi, timp de câteva momente, părură a fi turbat. Spre, uimirea tuturor, trei dintre ei se năpustiră la Boxer. Acesta îi văzu venind, înălţă copita lui mare, prinse un câine în aer la semi-înălţime şi-l placă la pământ. Câinele schelălăi, cerşind milă, iar ceilalţi doi fugiră cu cozile între picioare. Boxer se uită la Napoleon, ca să ştie dacă să strivească sub copită câinele sau să-l dea drumul. Napoleon păru a se schimba la faţă şi-l ordonă lui Boxer cu asprime să dea diurnul câinelui, drept care Boxer îşi ridică piciorul şi câinele o zbughi urlând de durere.

Zarva se stinse de îndată. Cei patru porci aşteptau, tremurând, cu vinovăţia scrisă pe fiecare linie a chipurilor lor. Napoleon îi somă să-şi recunoască delictele. Erau aceiaşi patru porci care protestaseră când Napoleon desfiinţase Şedinţele de duminica. Fără vreun alt îndemn, ei recunoscură că fuseseră în legătură secretă cu Snowball încă de la alungarea lui, colaboraseră cu el la distrugerea morii de vânt şi se înţeleseseră cu el să dea Ferma Animalelor pe mâna domnului Frederick. Mai adăugară că Snowball le mărturisise, în particular, că fusese el însuşi agentul secret al lui Jones de ani de zile. După ce îşi terminară declaraţiile, câinii îi muşcară de beregate imediat şi, cu o voce cumplită, Napoleon întrebă dacă vreun alt animal mai avea de recunoscut ceva.

Cele trei găini care fuseseră instigatoare în tentativa de rebeliune, în legătură cu ouăle, ieşiră atunci în faţă şi afirmară că Snowball le apăruse în vis şi le întărâtase să nu mai asculte ordinele lui Napoleon. Şi ele fură măcelărite. Apoi o gâscă ieşi în faţă şi mărturisi că ascunsese şase spice de grâu în timpul secerişului din anul precedent şi că le mâncase în timpul nopţii; o oaie mărturisi că urinase în apa de băut, împinsă la această faptă, zise ea, de către Snowball, iar alte două oi recunoscură că omorâseră un berbec bătrân, adept înfocat al lui Napoleon, fugărindu-l în jurul unui foc, în timp ce el suferea de tuse. Şi, în acest fel, suita de mărturisiri şi execuţii continuă până când la picioarele lui Napoleon se formă o grămadă de cadavre, iar aerul deveni greu de miros de sânge, care nu se mai răspândise de la alungarea lui Jones.

Când totul se termină, animalele care supravieţuiseră, cu excepţia porcilor şi a câinilor, se târâră de acolo în masă. Erau tulburate şi se simţeau nenorocite. Şi nu ştiau ce era mai tulburător – trădarea animalelor care se aliaseră cu Snowball sau răsplata crudă la care asistaseră. În vremurile trecute avuseseră loc frecvent vărsări de sânge, la fel de cumplite, dar li se părea tuturor că era cu mult mai rău acum, când se întâmpla între ele. De când plecase Jones de la fermă, nici un animal nu omorâse nici un alt animal. Nici măcar un şobolan nu fusese ucis.

Se îndreptară spre mica movilă unde se înălţa moara de vânt pe jumătate terminată şi, ca un singur trup, se aşezară toate la pământ, de parcă s-ar fi înghesuit la un loc pentru a căuta căldură – Clover, Muriel, Benjamin, vacile, oile şi un întreg cârd de gâşte şi găini, toată lumea, într-adevăr, cu excepţia pisicii, care dispăruse exact înainte ca Napoleon să ordone animalelor să se adune. O vreme, nimeni nu vorbi. Doar Boxer rămase în picioare. Se mişca fără încetare încoace şi încolo, plesnindu-şi crupele cu coada lungă şi neagră şi scoţând uneori un scurt nechezat de mirare. În cele din urmă, zise:

— Eu nu înţeleg asta. N-aş fi crezut că asemenea lucruri se pot întâmpla la ferma noastră. Trebuie să fie din cauza unor defecte din noi înşine. Soluţia, aşa cum o văd eu, este s'ă muncim mai mult. De acum înainte, eu o să mă scol cu o oră întreagă mai devreme dimineaţa.

Şi, zicând asta, plecă în trapul lui greoi, îndreptându-se spre carieră. Ajungând acolo, adună două încărcături de pietre una după alta şi le cără la moara de vânt înainte de a se retrage pentru noapte.

Animalele se înghesuiră în jurul lui Clover, fără să vorbească. Movila unde stăteau întinse le oferea o perspectivă largă de-a latul regiunii. Cea mai mare parte din Ferma Animalelor se găsea sub ochii lor, păşunea cea lungă întinzându-se până departe către drumul mare, câmpul cu fân, păduricea, iazul de adăpat, câmpurile arate, unde grâul tânăr era des şi verde şi acoperişurile roşii ale clădirilor fermei, cu fumul ieşind în rotocoale pe coşuri. Era o seară senină de primăvară. Iarba şi gardurile vii erau aurite de razele piezişe ale soarelui. Niciodată ferma – şi cu un fel de surpriză îşi amintiră că era propria lor fermă, că fiecare palmă de pământ a ei le aparţinea – nu le păruse animalelor un loc mai îmbietor de trăit decât acuma. Privind în jos de pe colină, lui Clover i se umplură ochii de lacrimi. Dacă şi-ar fi putut exprima gândurile, ar fi făcut-o ca să spună că nu asta plănuiseră când se aşternuseră la muncă, în urmă cu mulţi ani, pentru răsturnarea speţei umane. Aceste scene de măcel nu aveau nimic comun cu ceea ce întrevăzuseră în acea noapte când bătrânul Senior instigase pentru prima oară la revoltă. Dacă ea însăşi şi-ar fi făcut o imagine a viitorului, ar fi fost imaginea unei societăţi a animalelor eliberate de foamete şi bici, toate egale, toate muncind, atâta cât puteau, Cei mai tari apărându-l pe cei mai slabi, aşa cum ea protejase cu piciorul ei din faţă cârdul de răţuşte rătăcite, în noaptea discursului Seniorului. În schimb – şi ea nu ştia de ce-, ajunseseră într-o vreme când nimeni nu îndrăznea să spună ce gândea, când nişte câini

fioroşi se plimbau mârâind peste tot şi când trebuia să stai să-ţi priveşti tovarăşii măcelăriţi după ce mărturiseau crime tulburătoare. Nu era nici un gând de răzvrătire sau de neascultare în mintea ei. Ştia că lucrurile, chiar aşa cum erau, stăteau cu mult mai bine ca pe vremea lui Jones şi că, înainte de toate, trebuia împiedicată revenirea oamenilor. Orice s-ar fi întâmplat, ea avea să rămâftâ credincioasă, avea să muncească din greu, să execute ordinele ce aveau să i se dea şi să accepte conducerea lui Napoleon. Totuşi, nu era ceea ce speraseră şi ea şi toate celelalte animale şi nici pentru ce asudaseră. Nu pentru aşa ceva construiseră ei moara de vânt şi înfruntaseră gloanţele puştii lui Jones. Acestea erau gândurile ei, deşi îi lipseau cuvintele prin care să şi le exprime. În cele din urmă, simţind că exista, într-un fel, un înlocuitor pentru cuvintele pe care nu şi le găsea, ea începu să cânte Animale din Anglia. Celelalte animale din jurul ei o imitară şi intonară cântecul de trei ori, de la un capăt la altul, foarte melodios, dar lent şi îndoliat, aşa cum nu-l mai cântaseră niciodată. Tocmai terminaseră de cântat a treia oară, când se apropie Squealer, secondat de trei câini, cu aerul că avea ceva important de spus. El anunţă că, printr-un decret special al tovarăşului Napoleon, Animale din Anglia fusese desfiinţat. De atunci înainte, era interzis să se mai cânte.

Animalele rămaseră buimăcite.

— De ce? Strigă Muriel.

— Nu mai este necesar, tovarăşă, zise Squealer tăios. Animale din Anglia a fost cântecul Revoluţiei. Dar Revoluţia este acum înfăptuită. Executarea trădătorilor, în această după-amiază, a fost actul ei final. Duşmanul, atât cel din exterior, cât şi cel din interior, a fost înfrânt. În Animale din Anglia ne exprimam speranţa într-o societate mai bună în zilele ce vor veni. Dar acea societate este acum înstăpânită. E limpede că acest cântec nu mai are nici un rost.

Aşa speriate cum erau, unele dintre animale ar fi protestat, probabil, dar, în clipa aceea, oile începură cu

behăială obişnuită „Patru picioare bine, două picioare rău!”, care continuă timp de câteva minute şi puse capăt discuţiei. Aşa încât Animale din Anglia nu se mai auzi. În locul lui, Minimus, poetul, compusese un alt cântec, care începea cu: „Ferm-a Animalelor, Ferm-a Animalelor, De la mine nu vei şti care-l gustul relelor” şi acesta se cânta în fiecare duminică dimineaţa, după înălţarea drapelului. Dar, într-un fel, animalele simţeau că nici prin cuvinte, nici prin melodie nu se ridica până la Animale din Anglia.

Capitolul VIII.

Câteva zile mai târziu, după ce groaza provocată de execuţii se stinsese, unele dintre animale îşi amintiră – sau li se păru că îşi aminteau – faptul că al Şaselea Precept spunea: „Nici un animal nu va ucide un alt animal”. Şi, deşi nimeni nu dorea să-l menţioneze în prezenţa porcilor sau a câinilor, se simţea că omorurile care avuseseră loc nu se potriveau cu el. Clover îl rugă pe Benjamin să-l citească al Şaselea Precept şi dacă Benjamin, ca de obicei, îi spuse că refuza să se amestece în asemenea lucruri, o rugă pe Muriel. Muriel i-l citi. Scria: NICI UN ANIMAL NU VA UCIDE UN ALT ANIMAL FĂRĂ MOTIV.

Într-un fel sau altul, ultimele două cuvinte le fugiseră animalelor din minte. Dar vedeau acum că Preceptul nu fusese violat; pentru că era un motiv limpede în a-l executa pe trădătorii care se aliaseră cu Snowball.

În tot anul acela, animalele munciră şi mai mult decât munciseră în anul precedent. Să reconstruiască moara de vânt, cu pereţi de două ori mai groşi ca înainte şi să o termine la data prevăzută, împreună cu munca obişnuită de la fermă era un efort cumplit. Erau perioade când animalelor li se părea că munceau mai multe ore şi nu se hrăneau cu nimic mai bine decât pe vremea lui Jones. În dimineţile de duminică, Squealer, ţinând între copite o bucată lungă de hârtie, le citea liste de cifre care dovedeau că producţia, la fiecare clasă de produse alimentare, crescuse cu 200, 300 sau 500 de procente, după car.

Animalele nu aveau nici un motiv să nu-l creadă, mai ales că nu prea îşi mai aduceau aminte foarte clar cum fuseseră condiţiile înainte de Revoluţie. Cu toate acestea, erau zile când simţeau că ar fi preferat mai puţine cifre şi mai multă hrană.

Toate ordinele erau acum transmise prin Squealer sau printr-unul dintre ceilalţi porci. Napoleon însuşi nu mai era văzut în public mai des de o dată la două săptămâni. Când apărea, era însoţit nu doar de garda lui de câini, ci şi de un cocoşel negru care mărşăluia înaintea lui şi se purta ca un gornist, scoţând cu voce tare câte un „cucurigu” înainte ca el să înceapă să vorbească. Chiar şi în casă, se spunea, Napoleon locuia în apartamente separate faţă de ceilalţi. Îşi lua mesele singur, avea doi câini care-l serveau şi mânca întotdeauna din serviciul de masă Crown Derby care stătuse în vitrina din salon. Se anunţă, de asemenea, că puşca avea să tragă, în fiecare an, de ziua lui Napoleon, alături de celelalte două aniversări.

Despre Napoteon nu se mai vorbea niciodată simplu, cu „Napoleon”. Despre el se spunea întotdeauna, cu emfază, „Conducătorul nostru, tovarăşul Napoleon”, iar porcilor le plăcea să inventeze, pentru el, titluri, cum ar fi: Părinte al Tuturor Animalelor, Teroare a Omenirii, Protector al Comunităţii Ovine, Prieten al Răţuştelor. În discursurile lui, Squealer vorbea, cu lacrimile scurgându-l-se pe obraji, despre înţelepciunea lui Napoleon, despre bunătatea sufletului său şi despre profunda iubire pe care o arăta animalelor de pretutindeni, în primul rând şi în mod special animalelor nefericite care mai trăiau încă în ignoranţă şi sclavie la celelalte ferme. Devenise un obicei să i se atribuie iui Napoleon meritul pentru orice acţiune încununată de succes şi pentru fiecare strop de soartă mai bună. Adeseori se auzea câte o găină spunând alteia: „Sub îndrumarea Conducătorului nostru, tovarăşul Napoleon, am ouat cinci ouă în şase zile”, sau două vaci bucurându-se că beau apă din iaz şi exclamând: „Mulţumită conducerii tovarăşului

Napoleon, ce gust excelent are această apă!” Sentimentul general de la fermă era bine exprimat într-un poem intitulat Tovarăşe Napoleon, compus de Minimus şi care suna astfel: „Părinte al copiilor, Izvor al bucuriilor, Stăpân care ne dă hrana!

O, cum mi-e sufletul un con De foc, dacă mă uit cu dor La ochiu-ţi calm, poruncitor, Precum un soare fără nor, Tovarăşe Napoleon!

De la tine noi toţi primim Tot ce din inimă dorim, Burţi pline-n fiecare zi, paie noi în fiece cotlon, Orice-animal, mare sau mic, În somn nu are griji, nimic, Tu ne veghezi ca un tătic, Tovarăşe Napoleon!

De-aş fi avut un purcel mic, Până să fi crescut un pic, Cât o sticlă de un litru, cât un sul lung de carton, Să-l fi-nvăţat ar fi trebuit Fidel să fie, dăruit, Iar primul lui guiţ rostit: «Tovarăşe Napoleon!» „ Napoleon aprobă acest cântec şi dispuse să fie copiat pe peretele hambarului cel mare, la celălalt capăt faţă de cele Şapte Precepte. Poemul era dominat de un portret al lui însuşi, din profil, executat de Squealer cu vopsea albă.

Între timp, prin intermediul lui Whymper, Napoleon se angajase în tratative complicate cu Frederick şi Pilkington. Sterul de cherestea încă nu fusese vândut. Dintre cei doi, Frederick era mai nerăbdător să pună mâna pe ea, dar nu voia să ofere un preţ rezonabil, în acelaşi timp, circulau zvonuri noi că Frederick şi oamenii lui ar fi complotat să atace Ferma Animalelor şi să distrugă moara de vânt, a cărei construire aţâţase în el o gelozie furioasă. Se ştia că Snowball încă se mai ascundea la ferma Pinchfield. Pe la mijlocul verii, animalele se alarmară când auziră trei găini, care ieşiseră în faţă, mărturisind că, instigate de Snowball, intraseră într-un complot pentru uciderea lui Napoleon. Fură imediat executate şi noi precauţii luate pentru siguranţa lui Napoleon. Patru câini îi păzeau patul noaptea, câte unul la fiecare colţ, iar un porc tânăr, care se numea

Pinkeye, primi sarcina de a gusta din toată hrana lui înainte ca el să mănânce, de teamă să nu fi fost otrăvită.

Cam în acelaşi timp, se comunică faptul că Napoleon aranjase să vândă sterul de cherestea domnului Pilkington; avea de gând, de asemenea, să încheie o înţelegere pentru schimbul anumitor produse între Ferma Animalelor şi Foxwood. Relaţiile Napoleon-Pilkington, deşi se manifestau doar prin Whymper, erau acum aproape de prietenie. Animalele nu aveau încredere în Pilkington, ca om ce era, dar îl preferau cu mult lui Frederick, de care se temeau şi pe care-l detestau. Pe măsura trecerii verii, pe când moara de vânt se apropia de sfârşit, zvonurile despre un iminent atac trădător creşteau tot mai mult. Se spunea că Frederick ar fi intenţionat să aducă împotriva lor douăzeci de oameni, toţi înarmaţi cu puşti şi că deja ar fi mituit magistraţii şi poliţia, aşa că, dacă el ar fi reuşit să obţină titlurile de proprietate ale Fermei Animalelor, ei nu ar fi pus întrebări. Mai mult decât atâta, de la Pinchfield se scurgeau ştiri despre sălbăticia cumplită cu care Frederick îşi trata animalele. Biciuise un cal bătrân până îl omorâse, îşi înfometa vacile, omorâse un câine aruncându-l într-un cuptor, se distra seara făcând cocoşii să se lupte între ei cu bucăţi de lame de ras legate de pinteni. Sângele animalelor fierbea de furie când auzeau că asemenea blestemăţii li se făceau tovarăşilor lor şi uneori cereau să li se dea voie să meargă, în corpore, să atace ferma Pinchfield, să-l alunge pe oameni şi să elibereze animalele. Dar Squealer le sfătui să evite acţiunile pripite şi să aibă încredere în strategia tovarăşului Napoleon.

Cu toate acestea, sentimentele împotriva lui Frederick rămaseră intense. Într-o duminică dimineaţa, Napoleon apăru în hambar şi explică: niciodată nu avusese intenţia să vândă sterul de cherestea lui Frederick; socotea acest lucru sub demnitatea lui, zise el, de a avea relaţii de afaceri cu ticăloşi de teapa lui. Porumbeilor, care încă mai erau trimişi să răspândească amănunte despre Revoluţie, li se interzise

să mai pună piciorul oriunde la Foxwood şi li se ordonă, de asemenea, să renunţe la sloganul lor dinainte, „Moarte umanităţii!”, pentru „Moarte lui Frederick!”. La sfârşitul verii, încă o maşinaţie de-a lui Snowball ieşi la iveală. Recolta de grâu era plină de buruieni şi se descoperi că, într-una din vizitele lui nocturne, Snowball amestecase grâul cu seminţe de buruieni. Un gânsac părtaş la complot îşi mărturisi vina lui Squealer şi imediat se sinucise înghiţind boabe de mătrăgună. Animalele aflară că Snowball nu primise niciodată, aşa cum crezuseră multe dintre ele până atunci, ordinul „Erou Animal – Clasa întâi”. Aceasta era doar o legendă răspândită, la câtva timp după Bătălia de la Grajdul Vacilor, de către Snowball însuşi. Ba încă, departe de a fi fost decorat, el fusese blamat pentru că dovedise laşitate în luptă. O dată în plus, unele dintre animale auziră acest lucru cu o oarecare consternare, dar Squealer reuşi să le convingă, în scurt timp, că memoria le juca o festă.

Toamna, cu un efort teribil, epuizant – pentru că recolta trebuia strânsă aproape în acelaşi timp —, terminară moara de vânt. Maşinile nu fuseseră încă instalate, iar Whymper ducea tratative pentru procurarea lor, dar structura fusese definitivată. Cu câte o dificultate la fiecar. E pas, în ciuda lipsei de experienţă, a uneltelor primitive, a ghinionului şi a trădărilor lui Snowball, munca fusese sfârşită cu o punctualitate de ceasornic în ziua stabilită! Epuizate, dar mândre, animalele se plimbau de jur împrejurul capodoperei lor, care, în ochii lor, părea şi mai frumoasă decât fusese când o construiseră prima oară. Mai mult de atât, zidurile erau acum de două ori mai groase decât înainte. Nimic altceva în afară de explozibile nu le-ar fi dărâmat de data asta! Şi, când se gândeau cum munciseră, ce clipe de descurajare depăşiseră şi ce enormă schimbare urma să intervină în viaţa lor când aripile aveau să se învârtească şi dinamurile să funcţioneze – când se gândeau la toate aceste lucruri, oboseala li se risipea şi zburdau de

jur împrejurul morii de vânt scoţând strigăte de triumf. Napoleon însuşi, însoţit de câinii lui şi cocoşul cel tânăr, veni să inspecteze lucrarea terminată; felicită personal animalele pentru realizarea lor şi anunţă că moara urma să se numească Moara Napoleon.

Două zile mai târziu, animalele fură convocate pentru o şedinţă specială în hambar şi rămaseră mute de uimire când Napoleon le comunică faptul că vânduse sterul de cherestea lui Frederick. În ziua următoare, căruţele lui Frederick trebuiau să vină şi să înceapă transportul. De-a lungul întregii perioade cât păruse prieten cu Pilkington, Napoleon fusese, în realitate, în înţelegere secretă cu Frederick.

Orice relaţii cu ferma Foxwood fură rupte; lui Pilkington i se transmiseră mesaje insultătoare. Porumbeilor li se spuse să evite ferma Pinqhfield şi să-şi înlocuiască sloganul „Moarte lui Frederick!” cu „Moarte lui Pilkington!”. În acelaşi timp, Napoleon asigură animalele că poveştile despre un iminent atac asupra Fermei Animalelor erau complet mincinoase, iar istoriile despre sălbăticia lui Frederick faţă de animalele sale fuseseră, în mare parte, exagerate. Toate aceste zvonuri îşi aveau izvorul în activitatea lui Snowball şi a agenţilor lui. Se vădea acum că Snowball, de fapt, nu se ascundea la ferma Pinchfield şi nici nu fusese acolo în viaţa lui; el trăia – într-un lux formidabil, aşa se spuse – la Foxwood şi, în realitate, fusese plătit de Pilkington ani în şir.

Porcii erau extaziaţi în faţa şireteniei lui Napoleon. Părând să fie prieten cu Pilkington, el îl forţase pe Frederick să ridice preţul cu douăsprezece lire sterline. Dar calitatea superioară a gândirii lui Napoleon, zise Squealer, era ilustrată de faptul că nu avea încredere în nimeni, nici chiar în Frederick. Acesta voise să plătească pentru cherestea cu ceva ce se numea cec, adică, pare-se, o bucată de hârtie cu o promisiune de plată scrisă pe ea. Dar Napoleon era prea inteligent pentru aşa ceva. El solicitase plata în bancnote

concrete de cinci lire, care urmau să fie predate înainte de ridicarea materialului. Frederick plătise deja; iar suma plătită de el era exact gât trebuia pentru a cumpăra maşinile necesare morii de vânt.

În vremea aceasta, cheresteaua era luată de acolo în mare grabă. După ce fu luată în întregime, se ţinu o altă şedinţă specială în hambar, pentru ca animalele să cerceteze bancnotele lui Frederick. Zâmbind cuprins de beatitudine şi purtându-şi ambele decoraţii, Napoleon se odihnea pe un strat de paie, pe platformă, cu banii alături, aşezaţi ordonat pe o farfurie de porţelan din bucătăria casei. Animalele treceau încet, în şir şi fiecare se holba la ei. Boxer îşi întinse nasul să miroase bancnotele; foiţele acelea albe subţiri se mişcară şi foşniră sub răsuflarea lui.

Trei zile după aceea, se iscă o teribilă harababură. Whymper, cu faţa de o paloare cadaverică, veni gonind pe cărare cu bicicleta, o aruncă pe jos în curte şi se năpusti direct în casă. In clipa următoare, un răget de furie sugrumat se auzi din apartamentele lui Napoleon. Vestea despre ceea ce se întâmplase se răspândi prin fermă ca focul grecesc. Bancnotele erau false! Frederick obţinuse cheresteaua pe degeaba!

Napoleon convocă animalele imediat şi, cu o voce cumplită, pronunţă condamnarea la moarte a lui Frederick. Când avea să fie prins, zise el, Frederick avea să fie fiert de viu. În acelaşi timp, el avertiză că, după acest fapt de trădare, erau de aşteptat lucrurile cele mai rele. Frederick şi oamenii lui îşi puteau lansa în orice moment atacul de mult plănuit. Fură postate santinele la fiecare intrare în fermă. În plus, patru porumbei fură trimişi la Foxwood cu un mesaj de conciliere care, se spera, avea să reuşească a restabili bunele relaţii cu Pilkington.

Atacul porni chiar în dimineaţa următoare. Animalele îşi luau masa de dimineaţă când paznicii veniră în goana mare, cu vestea că Frederick şi acoliţii lui intraseră deja pe poarta cu cinci drugi. Cu destul curaj, animalele ieşiră înaintea lor,

dar, de această dată, nu mai avură victoria uşoară din Bătălia de la Grajdul Vacilor. Erau cincisprezece oameni, cu vreo şase puşti în total şi aceştia deschiseră focul imediat ce ajunseră la cincizeci de metri depărtare. Animalele nu puteau face faţă cumplitelor detunături şi alicelor care le împungeau; în ciuda eforturilor lui Napoleon şi ale lui Boxer de a le regrupa, fură alungate în, scurt timp. Câteva dintre ele erau deja rănite. Îşi găsiră cu toatele adăpost în clădirile fermei, de unde priveau cu grijă prin crăpăturile pereţilor şi prin găurile de la noduri. Întreaga păşune, inclusiv moara de vânt, se găsea în mâinile duşmanului. Pe moment, Napoleon însuşi părea încurcat. Umbla de colo-colo fără o vorbă, cu coada rigidă vibrându-l. Arunca priviri întrebătoare către Foxwood. Dacă Pilkington şi oamenii lui i-ar fi ajutat, ar mai fi putut încă ieşi învingători în ziua aceea. Dar, în clipa respectivă, cei patru porumbei care fuseseră trimişi cu o zi înainte se întoarseră, iar unul dintre ei purta în cioc o bucată de hârtie de la Pilkington. Pe ea erau scrise cu creionul cuvintele: „Aşa vă trebuie”.

Între timp, Frederick şi oamenii lui se opriseră lângă moara de vânt. Animalele îi urmăreau şi scoaseră toate un murmur de dezaprobare. Doi dintre oameni, cu o rangă de fier şi un baros, intenţionau să dărâme moara de vânt.

— Imposibil! Ţipă Napoleon. Am construit zidurile mult prea groase pentru aşa ceva. Nici într-o săptămână n-ar putea s-o dărâme. Curaj, tovarăşi!

Dar Benjamin urmărea cu atenţie mişcările oamenilor. Cei doi cu barosul şi cu drugii de fier făceau o gaură la baza morii. Încet şi aproape cu un aer de amuzament, Benjamin aproba din botul său lung.

— Mă gândeam eu că aşa or să facă, zise el. Nu vedeţi ce fac? Într-o clipă or să pună praf de puşcă în gaura aia.

Îngrozite, animalele aşteptajă. Eră imposibil să se aventureze atunci afară din adăpostul care erau clădirile. După câteva minute, îi văzură pe oameni' fugind în toate direcţiile. Apoi se auzi un zgomot asurzitor. Porumbeii se

învârtejiră prin aer şi toate animalele, cu excepţia lui Napoleon, se aruncară pe burtă şi îşi ascunseră feţele. Când se ridicară, pe locul und. E fusese moara de vânt eia acum un nor uriaş de fum negru. Vântul îl împrăştie încet. Moara de vânt încetase să mai existe!

La vederea acestui lucru, animalelor le reveni curajul. Frica şi disperarea resimţite cu o clipă mai devreme se înecaseră în furia împotriva acelei fapte ticăloase, josnice. Un strigăt puternic de răzbunare se înălţă şi, fără a mai aştepta noi ordine, animalele atacară ca un singur trup şi se îndreptară direct spre inamic. De data aceasta, nu băgară în seamă alicele cumplite care le cădeau asupra ca grindina. Lupta fu sălbatică şi dureroasă. Oamenii traseră de mai multe ori, iar când animalele se apropiară, începură să le lovească cu ciomegele şi cu bocancii lor grei. O vacă, trei oi şi două gâşte fură omorâte şi aproape toată lumea era rănită. Până şi Napoleon, care dirija operaţiunile din spate, avea sfârcuâ cozii smuls de un plumb. Dar nici oamenii nu scăpară nevătămaţi. Trei din ei avură capetele sparte de loviturile copitelor lui Boxer; altul avu pantalonii aproape sfârtecaţi de Jessie şi Bluebell; altul fu străpuns în burtă de cornul unei vaci. Iar când cei nouă câini din garda lui Napoleon, pe care-l instruise să ocolească la adăpostul gardului viu, apărură brusc de pe flanc lătrând fioroşi, panica îi cuprinse pe oameni. Văzură că se aflau în pericolul de a fi înconjuraţi. Frederick tipă la oamenii lui să iasă cât timp mai aveau o cale liberă, iar în clipa următoare, duşmanul laş fugea ca să-şi salveze viaţa. Animalele îi urmăriră până la marginea câmpului şi plasară încă o serie de lovituri, pe când ei forţau drumul prin gardul de spini. Învinseseră, dar erau obosite şi sângerau. Se îndreptară încet şi şchiopătând înapoi spre fermă. Vederea tovarăşilor lor morţi întinşi în iarbă le mişcă pe câteva până la lacrimi. Şi, pentru câteva minute, se opriră cu o tăcere plină de regrete la locul unde se înălţase odată moara de vânt. Da, dispăruse; aproape orice urmă a trudei lor dispăruse! Până

şi fundaţiile erau parţial distruse. Iar pentru a o reconstrui nu mai puteau, de data aceasta, folosi pietrele căzute, pentru că şi pietrele dispăruseră. Forţa exploziei le aruncase la distanţe de sute de metri. Era ca şi cum moara de vânt nici nu ar fi fost vreodată acolo.

Pe când se apropiau de fermă, Squealer care, în mod inexplicabil, fusese absent în timpul luptei, veni spre ele ţopăind, dând din coadă şi radiind de satisfacţie. Iar animalele auziră, din direcţia clădirilor fermei, salva solemnă a unei puşti.

— Pentru ce trage puşca? Întrebă Boxer.

— Pentru a celebra victoria noastră, ţipă Squealer.

— Ce victorie? Întrebă Boxer. Genunchii îi sângerau, pierduse o potcoavă şi-şi crăpase o copită, iar o duzină de alice i se înfipseseră în piciorul din spate.

— Cum ce victorie, tovarăşe? Nu am alungat noi duşmanul de pe pământul nostru – pământul sfânt al Fermei Animalelor?

— Dar au distrus moara de vânt. Şi muncisem la ea doi ani!

— Şi ce contează? Vom construi altă moară de vânt. Vom construi şi şase mori de vânt, dacă o să vrem. Nu apreciezi, tovarăşe, lucrul colosal pe care l-am făcut. Duşmanul ocupa chiar acest pământ pe care stăm noi acuma. Şi iată – graţie conducerii tovarăşului Napoleon – am recâştigat fiecare palmă de pământ!

— Atunci am recâştigat ceea ce avusesem dinainte, zise Boxer.

— Asta este victoria noastră, răspunse Squealer.

Intrară cu toţii şchiopătând în curte. Alicele de sub pielea piciorului lui Boxer dureau tare. El vedea înainte acum munca grea a reconstruirii morii de vânt din temelii şi deja, în imaginaţia lui, îşi aduna puterile pentru acest lucru. Şi, pentru întâia oară, îi trecu prin minte faptul că avea unsprezece ani şi că s-ar fi putut ca muşchii lui puternici să nu mai fi fost exact ce fuseseră odată.

Dar, când văzură steagul verde fluturând şi auziră puşca trăgând din nou – trase de şapte ori în total – apoi când ascultară discursul lui Napoleon care le felicita pentru conduita lor, animalelor li se păru şi lor că, la urma urmei, câştigaseră o mare victorie. Celor ce căzuseră în luptă li se făcură funeralii solemne. Boxer şi Clover traseră căruţa care servea drept dric şi Napoleon însuşi merse în fruntea procesiunii. Două zile întregi fură rezervate celebrărilor. Avură loc cântece, discursuri, alte salve de puşcă şi fiecare animal căpătă ca răsplată câte un măr, fiecare pasăre câte două uncii de grâu şi fiecare câine câte trei biscuiţi. Se anunţă că bătălia avea să se numească Bătălia pentru Moara de Vânt şi că Napoleon instituise o nouă decoraţie, „Ordinul Drapelului Verde”, pe care şi-o conferise lui însuşi. În contextul bucuriei generale, afacerea ghinionistă cu bancnotele fu uitată. După câteva zile, se întâmplă ca porcii să dea peste o ladă cu whisky în pivniţele casei. Fusese trecută cu vederea la început, când ocupaseră casa. În noaptea aceea, din direcţia casei se auzi zgomot de cântece zbierate în gura mare, amestecate, spre surpriza tuturor, cu accente din Animale din Anglia.

În jurul orei nouă şi jumătate, Napoleon, care purta o pălărie-melon veche de-a domnului Jones, fu văzut limpede ieşind pe uşa din spate, galopând rapid în jurul curţii şi apoi dispărând înapoi înăuntru. Dimineaţa, însă, o tăcere adâncă plutea peste casă, de parcă nici un porc nu mai mişca. Era aproape ora nouă când apăru Squealer, mergând încet şi abătut, cu ochii tulburi, cu coada atârnându-l bleagă şi cu toate simptomele unei boli serioase. El adună toate animalele şi le spuse că avea o veste îngrozitoare să le împărtăşească. Tovarăşul Napoleon era pe moarte!

Un ţipăt de disperare se înălţă. Fură aşternute paie în faţa uşilor casei, iar animalele mergeau pe vârfuri. Cu lacrimi în ochi se întrebau unele pe altele ce s-ar fi făcut dacă avea să dispară Conducătorul lor. Un zvon se răspândi şi anume că Snowball reuşise, în cele din urmă, să introducă otravă în

mâncarea lui Napoleon. La ora unsprezece, Squealer ieşi să facă o altă comunicare. Ca un ultim act al său pe lume, tovarăşul Napoleon decretase solemn: băutul de alcool se pedepsea cu moartea.

Spre seară, totuşi, Napoleon părea să se simtă ceva mai bine, iar în dimineaţa următoare Squealer le putu spune că el înaintase mult pe drumul însănătoşirii. În seara acelei zile, Napoleon se întorsese la lucru, iar a doua zi se află că-l instruise pe Whymper să caute la Willingdon nişte cărţi despre fierberea şi distilarea berii. O săptămână mai târziu, Napoleon dădu ordine ca mica păşune din spatele livezii, care înainte fusese destinată animalelor trecute de vârsta muncii, să fie arată. Se dădu explicaţia că păşunea era epuizată şi că trebuia replantată; în curând se află că Napoleon intenţiona să planteze acolo orz.

Cam în această vreme avu loc un incident pe care aproape nimeni nu şi-l putu explica. Într-o noapte, în jurul orei douăsprezece, se auzi un zgomot puternic în curte şi animalele dădură fuga din staulele lor. Era o noapte cu lună. La picioarele peretelui din capăt al hambarului cel mare, acolo unde erau scrise cele Şapte Precepte, se afla o scară ruptă în două. Squealer, buimăcit pe moment, stătea întins lângă ea şi aproape, la îndemâna lui, zăceau un felinar, o pensulă şi un borcan răsturnat de vopsea albă. Câinii făcură imediat un cerc în jurul lui Squealer şi-l escortară înapoi spre casă de îndată ce putu umbla. Nici un animal nu fu în stare să-şi închipuie ce însemna acest lucru, afară de bătrânul Benjamin care dădea din bot cu un aer de ştiutor şi părea a înţelege, dar nu voia să spună nimic.

Dar, câteva zile mai târziu, Muriel, citind cele Şapte Precepte, observă că mai era unul din ele pe care animalele îl reţinuseră incomplet. Crezuseră că al Cincilea Precept suna: „Nici un animal nu va bea alcool”, dar mai erau două cuvinte pe care le uitaseră. De fapt, Preceptul suna astfel: NICI UN ANIMAL NU VA BEA ALCOOL ÎN EXCES.

Capitolul IX.

Copita crăpată a lui Boxer se vindecă foarte încet. Reconstruirea morii de vânt începuse în ziua în care se sfârşiseră serbările victoriei. Boxer refuză să-şi ia chiar şi o singură zi liberă şi făcu o problemă de onoare din a nu lăsa să se vadă ce dureri resimţea. Seara îi mărturisea lui Clover, în particular, că-l durea copita foarte tare. Clover i-o tratată cu cataplasme de ierburi pe care le pregătea rumegându-le şi, împreună cu Benjamin, îl sfătuia pe Boxer să muncească mai puţin.

— Plămânii unui cal nu rezistă la infinit, îi spunea ea.

Dar Boxer nu voia să asculte. Spunea că nu-l mai rămăsese decât o singură ambiţie reală şi anume să vadă moara pe drumul cel bun înainte ca el să atingă vârsta ieşirii la pensie.

La început, când fuseseră formulate pentru prima oară legile Fermei Animalelor, vârsta pensionării fusese fixată pentru porci şi cai la doisprezece ani, pentru vaci la paisprezece ani, pentru câini la nouă, pentru oi la şapte, iar pentru găini şi gâşte la cinci. Fuseseră hotărâte pensii de bătrâneţe generoase. Până atunci, nici un animal nu ieşise, de fapt, la pensie, dar, în ultima vreme, problema se discutase tot mai mult. Acum, că terenul cel mic din spatele livezii fusese rezervat orzului, se vorbea că un colţ al păşunii celei mari urma să fie împrejmuit şi transformat în păşune pentru animalele bătrâne. Se spunea că, pentru un cal, pensia urma să fie de cinci livre de porumb pe zi, iar pe timpul iernii de cincisprezece livre de fân, plus un morcov sau, poate, un măr cu ocazia sărbătorilor publice. A douăsprezecea aniversare a lui Boxer urma să fie la sfârşitul anului următor, între timp, viaţa era grea. Iarna fu la fel de friguroasă ca şi cea precedentă, iar hrana încă şi mai puţină. O dată în plus, fură reduse toate raţiile, cu excepţia celor ale porcilor şi câinilor. Squealer argumentă că o egalitate prea rigidă a raţiilor ar fi fost contrară principiilor Animalismului. În orice caz, el nu avu nici o dificultate în a le demonstra celorlalte animale că, în

realitate, nu le lipseau alimentele, indiferent de aparenţe. Pentru o vreme, desigur, se dovedise necesară o reaşezare a raţiilor – Squealer vorbea întotdeauna despre acest lucru spunând „reaşezare”, niciodată „reducere” – dar, în comparaţie cu zilele lui Jones, îmbunătăţirea era uriaşă. Citind cifrele cu o voce ascuţită, rapidă, el le demonstră în amănunt că aveau mai mult ovăz, mai mult fân, mai mulţi napi decât avuseseră pe vremea lui Jones, că munceau mai puţine ore, că apa de băut era mai bună calitativ, că trăiau mai mult timp, că un număr mai mare dintre puii lor supravieţuiau mortalităţii infantile şi că aveau mai multe paie în staule şi sufereau mai puţin din cauza puricilor. Animalele credeau fiecare cuvânt. Adevărul era că Jones şi tot ceea ce reprezenta el li se şterseseră, aproape din minte. Ştiau că viaţa, în acele zile, era grea şi cu lipsuri, că le era adeseori foame şi frig şi că, de obicei, dacă nu dormeau, munceau. Dar fără îndoială că fusese mai rău pe vremuri. Le plăcea să creadă în acest fel. Pe lângă asta, pe vremea aceea fuseseră în stare de sclavi, iar acum erau în libertate şi aici rezida întreaga diferenţă, după cum nu uita să le reamintească Squealer.

Existau acum mai multe guri de hrănit. Toamna, cele patru scroafe fătaseră aproape deodată, dând naştere cu totul la treizeci şi unu de purcei. Aceştia erau bălţaţi şi, de vreme ce Napoleon era singurul mascul nejugănit de la fermă, paternitatea lor era posibil de ghicit. Se anunţă mai târziu că, după ce aveau să fie procurate cărămizi şi cherestea, urma să se construiască o sală de clasă în grădina casei. Deocamdată, purceii îşi primeau educaţia de la Napoleon însuşi, în bucătăria casei. Îşi făceau exerciţiile în grădină şi li se interzicea să se joace cu alte animale tinere. Cam în această vreme, de asemenea, se instituí regula ca, atunci când un porc şi un alt animal se întâlneau pe cărare, acel alt animal să cedeze trecerea; şi, tot aşa, ca porcii, indiferent de rangul lor, să aibă privilegiul de a purta panglici verzi la cozi în zilele de duminică.

Ferma avusese un an destul de bogat, dar încă nu avea destui bani. Trebuiau procurate cărămizile, nisipul şi varul pentru sala de clasă şi urma să se reia campania de economii pentru maşinile morii de vânt. Apoi, mai erau uleiul de lampă şi lumânările pentru casă, zahărul pentru masa personală a lui Napoleon – el le interzicea zahărul celorlalţi porci, pe motiv că s-ar fi îngrăşat – şi toate lucrurile uzuale, cum erau uneltele, cuiele, sfoara, cărbunele, cablul şi biscuiţii pentru câini. Un stog de fân şi o parte a recoltei de cartofi fură vândute, iar contractul pentru ouă majorat la şase sute de bucăţi pe săptămână, aşa încât, în anul acela, găinile abia dacă mai scoaseră destui pui pentru a-şi menţine numărul la acelaşi nivel. Raţiile, reduse în decembrie, fură din nou reduse în februarie şi felinarele fură interzise în staule pentru a se economisi ulei. Dar porcii păreau s-o ducă destul de bine şi, de fapt, se îngrăşau, orice s-ar fi întâmplat. Într-o după-amiază, spre sârşitul lui februarie, un miros cald, bogat, apetisant, aşa cum animalele nu mai mirosiseră niciodată, se răspândi peste curte din micul atelier de fabricare a berii, atelier ridicat pe vremea lui Jones şi care se afla în spatele bucătăriei. Cineva spuse că era miros de orz copt. Animalele adulmecară aerul înfometate şi se întrebară dacă nu cumva li se pregătea un terci cald pentru cină. Dar nu apăru nici un terci cald, iar în duminica următoare se anunţă că, de atunci înainte, tot orzul avea să le fie rezervat porcilor. Câmpul din spatele livezii fusese deja însămânţat cu orz. Şi, în curând, se răspândi vestea că fiecare porc primea acum o raţie de jumătate de litru de bere pe zi, iar Napoleon o jumătate de galon, care i se servea întotdeauna în castronul de supă Crown Derby.

Dar, dacă existau greutăţi de suportat, acestea erau parţial atenuate de faptul că viaţa avea, în zilele acelea, o mai mare demnitate decât avusese în trecut. Erau mai multe cântece, mai multe discursuri, mai multe manifestaţii. Napoleon ordonase ca, o dată pe săptămână, să se ţină ceva

numit Demonstraţie Spontană, al cărei scop era să celebreze luptele şi victoriile Fermei Animalelor. La ora hotărâtă, animalele îşi părăseau lucrul şi mărşăluiau în jurul incintelor fermei în formaţie militărească: porcii în frunte, apoi caii, vacile, oile şi la urmă orătăniile. Câinii flancau procesiunea şi, în fruntea tuturor, mărşăluia cocoşul negru al lui Napoleon. Boxer şi Clover purtau întotdeauna între ei un drapel având desenate copita şi cornul şi cuvintele: „Trăiască tovarăşul Napoleon!”. După aceea, urmau recitări de poezii compuse în onoarea lui Napoleon şi un discurs al lui Squealer, care oferea date concrete privind ultimele creşteri ale producţiei alimentare; uneori, se trăgea şi câte o salvă de puşcă. Oile erau cele mai înfocate adepte ale Demonstraţiilor Spontane şi, dacă cineva se plângea – cum făcură câteva animale când nici porcii, nici câinii nu se aflau prin apropiere – că pierdeau timpul cu asta şi că stăteau foarte, mult în frig, oile le închideau cu siguranţă gura cu o behăială tunătoare de „Patru picioare bine, două picioare rău!”. Dar, în general, animalelor le plăceau aceste celebrări. Găseau reconfortant faptul de a li se reaminti că, la urma urmei, erau cu adevărat propriii lor stăpâni şi că munca pe care o depuneau era în interesul lor personal. Aşa încât, luate cu cântecele, cu procesiunile, cu listele de cifre ale lui Squealer, cu detunătura puştii, cântatul cocoşului şi fluturatul steagului, mai puteau uita că aveau burţile goale, asta cel puţin o parte din timp.

În aprilie, Ferma Animalelor fu proclamată republică şi se dovedi necesară alegerea unui preşedinte. Existând un singur candidat, Napoleon, acesta fu ales în unanimitate. În aceeaşi zi, se comunică faptul că fuseseră descoperite noi documente care puneau mai departe în lumină complicitatea lui Snowball cu Jones. Se părea acum că Snowball nu numai – aşa cum îşi imaginaseră animalele înainte – că încercase să piardă Bătălia de la Grajdul Vacilor cu ajutorul unei stratageme, ci chiar luptase pe faţă de partea lui Jones. În realitate, el era cel care conducese

forţele omeneşti şi dăduse atacul în luptă, cu lozinca „Trăiască umanitatea!” pe buze. Rănile de pe spinarea lui Snowball, pe care câteva dintre animale îşi mai aminteau că le văzuseră, fuseseră provocate de colţii lui Napoleon.

Pe la mijlocul verii, Moise, corbul, reapăru brusc la fermă, după o absenţă de mai mulţi ani. Era absolut neschimbat, tot nu muncea deloc şi vorbea pe acelaşi ton dintotdeauna despre Muntele de Zahăr Candel. Se cocoţa pe câte un buştean, dădea din aripile lui negre şi vorbea ore întregi oricui stătea să-l asculte.

— Acolo sus, tovarăşi, spunea el solemn, arătând spre cer cu ciocul lui mare, acolo sus, exact de cealaltă parte a norului aceluia cenuşiu pe care-l vedeţi – acolo se înalţă Muntele de Zahăr Candel, ţara aceea fericită unde noi, bietele animale, ne vom găsi odihna de veci pentru truda noastră!

El pretindea chiar că ar fi fost acolo într-unul din zborurile lui mai înalte şi că ar fi văzut nesfârşitele câmpuri de trifoi şi turtele de sămânţă de în şi zahărul cubic care creşteau pe arbuşti.

Multe dintre animale îl credeau. Vieţile lor, gândeau ele, însemnau acum înfometare şi trudă; nu era drept şi just să existe o lume mai bună altundeva? Un lucru dificil de determinat era atitudinea porcilor faţă de Moise. Ei declarară cu toţii, dispreţuitori, că poveştile lui despre Muntele de Zahăr Candel erau minciuni, dar, totuşi, îi îngăduiră să rămână la fermă, fără să muncească, dându-l-se aprobare pentru o sută de grame de bere pe zi.

După ce i se vindecă rana de la copită, Boxer munci mai mult ca niciodată. Şi, în realitate, toate animalele munciră ca sclavii în anul acela. În afară de munca obişnuită de la fermă şi de reconstruirea morii de vânt, mai era şcoala pentru porcii cei tineri, care fu începută în martie. Uneori, orele lungi de muncă şi hrana insuficientă erau greu de suportat, dar Boxer nu şovăia niciodată. Din nimic ce spunea sau făcea, el nu dădea vreun semn că puterea lui nu

ar mai fi fost ceea ce era odată. Numai ca aspect se mai schimbase puţin: pielea îi era mai puţin lucioasă şi coapsele lui mari parcă se mai micşoraseră. Celelalte animale spuneau:

— Boxer o să se întremeze când o să iasă iarba de primăvară.

Dar primăvara sosi şi Boxer nu se întrema. Uneori, pe panta care ducea către vârful carierei, când îşi încorda muşchii împotriva greutăţii vreunui bolovan mare, parcă nu mai exista nimic să-l ţină pe picioare afară de voinţa lui de a continua. În asemenea momente, buzele lui formau cuvintele „O să muncesc mai mult”, dar voce nu mai avea. O dată în plus Clover şi Benjamin îl preveniră să-şi vadă şi de sănătate, dar Boxer nu-l băgă în seamă. A douăsprezecea lui aniversare se apropia. Nu-l păsa ce se întâmpla atâta timp cât reuşea să adune o provizie bună de piatră înainte de a ieşi la pensie.

Într-o seară târziu, vara, un zvon brusc înconjură ferma, că Boxer păţise ceva. Ieşise singur să care o încărcătură de piatră până la moara de vânt. Şi aproape sigur zvonul era adevărat. Câteva minute mai târziu, doi porumbei veniră în grabă cu vestea:

— Boxer a căzut! Zace pe-o parte şi nu se poate ridica!

Cam jumătate din animalele fermei se repeziră spre movila unde se înălţa moara de vânt. Acolo se afla Boxer, zăcând între oiştile de lemn ale căruţei, cu gâtul întins, incapabil să-şi ridice până şi capul. Ochii îi erau împăienjeniţi, crupele îi luceau de sudoare. Un firişor de sânge i se strecurase afară din bot. Clover se lăsă în genunchi lângă el.

— Boxer, strigă ea, ce faci?

— Plămânul, zise Boxer cu o voce stinsă. Nu contează. Cred că o să puteţi termina moara de vânt şi fără mine. S-a strâns o cantitate de piatră destul de mare. În orice caz, nu mai aveam decât o lună. Ca să fiu sincer, îmi doream

pensionarea. Şi, poate, cum şi Benjamin îmbătrâneşte, o să-l lase să iasă la pensie în acelaşi timp şi să-mi ţină de urât.

— Trebuie să găsim ajutor imediat, zise Clover. Să fugă cineva să-l spună lui Squealer ce s-a întâmplat.

Toate celelalte animale alergară imediat înapoi spre casă pentru a-l da lui Squealer vestea. Numai Clover rămase şi Benjamin, care se aşeză lângă Boxer şi, fără să scoată o vorbă, începu să alunge muştele de pe el cu coada lui lungă. După aproape un sfert de oră, apăru Squealer, plin de înţelegere şi îngrijorare. Tovarăşul Napoleon aflase cu cea mai profundă mâhnire de această întâmplare nefericită a unuia dintre cei mai loiali lucrători de la fermă şi ducea deja discuţii pentru a-l trimite pe Boxer la tratament la spitalul din Willingdon. Animalele fură oarecum tulburate la această veste. Afară de Mollie şi Snowball, nici un alt animal nu părăsise ferma şi nu le plăcea să-şi ştie tovarăşul bolnav în mâinile oamenilor. Totuşi, Squealer le convinse cu uşurinţă că veterinarul din Willingdon putea să trateze cazul lui Boxer mai bine decât se putea la fermă. Şi, după aproape o jumătate de oră, când Boxer îşi mai revenise întrucâtva, el fu cu greutate ridicat pe picioare şi reuşi să se târască înapoi în grajd, unde Clover şi Benjamin îi pregătiseră un strat bun de paie.

În următoarele două zile, Boxer rămase în grajd. Porcii îi trimiseseră o sticlă mare cu un medicament roz pe care o găsiseră în dulăpiorul medical din baie, iar Clover i-l administra lui Boxer de două ori pe zi, după mese. Serile, stătea lângă el şi-l vorbea, iar Benjamin îl apăra de muşte. Boxer afirma că nu-l părea rău de ce se întâmplase. Dacă se însănătoşea complet, s-ar fi putut aştepta să mai trăiască alţi trei ani şi aştepta cu nerăbdare zilele paşnice pe care urma să le petreacă în colţul păşunii celei mari. Ar fi fost prima oară când ar fi avut timp de odihnă şi de cultivare. Intenţiona, zise el, să-şi dedice restul vieţii învăţării celorlalte douăzeci şi două de litere ale alfabetului.

Totuşi, Benjamin şi Clover nu puteau sta cu Boxer decât după orele de muncă, iar camionul veni să-l ia pe la mijlocul zilei. Animalele erau toate la muncă, la plivit de napi, sub supravegherea unui porc şi se mirară să-l vadă pe Benjamin venind în galop din direcţia clădirilor fermei, scoţând răgete cât putea de tare. Era prima oară că îl vedeau pe Benjamin într-adevăr agitat, era prima oară că îl vedea, cineva galopând.

Repede, repede! Tipă el. Veniţi imediat! Îl iau pe Boxer!

Fără a mai aştepta ordine de la porc, animalele lăsară lucrul şi se repeziră înapoi spre clădirile fermei. Văzură în curte un camion mare, închis, tras de doi cai, cu nişte cuvinte scrise pe laturi; pe locul vizitiului şedea un om cu figură şmecheră şi cu un melon scund. Staulul lui Boxer era gol. Animalele se înghesuiră în jurul camionului.

— La revedere, Boxer! Ziseră ele în cor, la revedere!

— Proştilor! Proştilor! Ţipă Benjamin, ţopăind în jurul lor şi bătătorind pământul cu copitele lor mici. Proştilor! Nu vedeţi ce scrie pe peretele camionului ăstuia?

Acest lucru dădu animalelor un răgaz şi se făcu tăcere. Muriel începu să descifreze cuvintele. Dar Benjamin o împinse la o parte şi citi, în mijlocul unei tăceri mormântale:

— Alfred Simmons, Casap de Cai şi Producător de Clei. Willingdon. Comerciant de Piei şi Făină de Oase. Asigură Transportul". Nu înţelegeţi ce înseamnă asta? Îl duc pe Boxer la tăietorul de cai!

Un ţipăt de groază izbucni din piepturile tuturor animalelor. În clipa aceea, omul de pe capră dădu bice cailor şi camionul ieşi din curte într-un trap alert. Toate animalele îl urmăriră, ţipând cât puteau de tare. Clover se strădui să ajungă în faţă. Camionul începea să ia viteză. Clover încercă să-şi mişte membrele greoaie la galop şi tot ce reuşi fu un galop mic.

— Boxer! Ţipă ea, Boxer! Boxer! Boxer!

Şi, chiar în clipa aceea, ca şi cum ar fi auzit strigătele de afară, chipul lui Boxer, cu dunga de-a lungul capului, apăru

la ferestruica din spatele camionului.

— Boxer! Tipă Clover cu o voce teribilă, Boxer! Ieşi afară! Ieşi afară repede! Te duc la moarte!

Toate animalele preluară strigătul „Ieşi afară, Boxer! Ieşi afară!”, dar camionul câştiga deja viteză şi se îndepărta de ele. Nu era sigur dacă Boxer înţelesese ce spusese Clover. Dar, un moment mai târziu, chipul lui dispăru de la ferestruică şi se auzi zgomotul unui cumplit tam-tam de copite înăuntrul camionului. Boxer încerca să-şi forţeze ieşirea. Fusese o vreme când doar câteva lovituri ale copitelor lui ar fi făcut arşice din camion. Dar, vai, forţa îl părăsise şi, după câteva clipe, zgomotul bătăilor de copite slăbi şi se stinse. În disperare de cauză, animalele începură să apeleze la cei doi cai care trăgeau camionul să se oprească.

— Tovarăşi, tovarăşi! Ţipară ele, nu-l duceţi pe fratele vostru la moarte!

Dar brutele idioate, prea ignorante pentru a realiza ce se întâmpla, îşi lăsară urechile pe spate şi-şi iuţiră pasul. Chipul lui Boxer nu mai apăru la ferestruică. Prea târziu se gândi cineva să alerge înainte şi să închidă poarta cu cinci drugi: în clipa următoare, camionul trecu prin ea şi dispăru în viteză pe drum. Boxer nu mai fu văzut niciodată.

După trei zile, se anunţă că murise în spitalul din Willingdon, în ciuda faptului că primise îngrijirea cea mai bună pe care o putea căpăta un cal. Squealer veni să le dea vestea celorlalte animale. El le spuse că fusese acolo în timpul ultimelor ore ale vieţii lui Boxer.

— A fost lucrul cel mai emoţionant pe care I-am văzut vreodată, zise Squealer, ridicându-şi copita pentru a-şi şterge o lacrimă. Am fost la căpătâiul lui până în ultima clipă. Şi, la urmă, când aproape că nu mai putea vorbi, mi-a şoptit la ureche că unica lui tristeţe era că se ducea înainte ca moara de vânt să fie terminată, „Înainte, tovarăşi!”, aşa mi-a şoptit. „Înainte, în numele Revoluţiei. Trăiască Ferma Animalelor! Trăiască tovarăşul Napoleon! Napoleon are

întotdeauna dreptate!” – acestea au fost ultimele lui cuvinte, tovarăşi.

Aici, atitudinea lui. Squealer se schimbă brusc. El rămase tăcut o clipă şi ochii lui mici aruncară priviri suspicioase dintr-o parte într-alta înainte de a continua.

I se adusese la cunoştinţă, zise el, că un zvon prostesc şi răuvoitor se răspândise în ziua plecării lui Boxer. Unele dintre animale observaseră că vehiculul care îl luase pe Boxer de acolo avea înscrise cuvintele „Casap de Cai” şi, în consecinţă, trăseseră concluzia că Boxer era trimis la tăietor. Era aproape de necrezut, zise Squealer, că vreunul dintre animale putea fi atât de prost. Era convins, strigă el cu indignare, dând din coadă şi sărind de colo-colo, era convins că-şi cunoşteau iubitul Conducător, pe tovarăşul Napoleon, în culori mai bune de-atât. Dar explicaţia era realmente foarte simplă. Camionul fusese înainte proprietatea tăietorului de cai şi fusese cumpărat de medicul veterinar care încă nu ştersese vechiul nume. De aici răsărise eroarea.

Animalele se simţiră teribil de uşurate auzind acest lucru. Iar când Squealer continuă să le dea detalii vizuale ale patului de moarte al lui Boxer, ale grijii admirabile ce i se arătase şi ale medicamentelor costisitoare pe care Napoleon le plătise fără să se uite la preţ, ultimele lor dubii dispărură, iar părerea de rău pe care o resimţeau pentru moartea tovarăşului lor fu moderată de. Gândul că, măcar, murise fericit. Napoleon însuşi apăru la şedinţa din prima duminică dimineaţa şi rosti o scurtă cuvântare în onoarea lui Boxer. Nu fusese posibil, zise el, să se aducă înapoi rămăşiţele pământeşti ale regretatului lor tovarăş, pentru a putea fi înmormântate la fermă, dar el ordonase să se facă o coroană mare din laurii din grădina casei şi să fie trimisă pentru a fi aşezată pe mormântul lui Boxer. Iar în câteva zile, porcii. Intenţionau să ţină un banchet comemorativ în onoarea lui Boxer. Napoleon îşi termină discursul reamintind cele două maxime preferate ale lui Boxer: „O să

muncesc mai mult” şi „Tovarăşul Napoleon are întotdeauna dreptate” – maxime pe care fiecare animal ar fi făcut bine să le adopte ca ale sale, zise el.

În ziua prevăzută pentru banchet, camionul unui băcan veni de la Wi'llingdon şi livră o ladă mare de lemn la casa fermei. În noaptea aceea, se auzi zgomot de cântece gălăgioase, urmat de ceva ce păru a fi fost o ceartă violentă şi se sfârşi în jurul orei unsprezece cu un formidabil zgomot de sticlă spartă. Nimeni din casă nu se mişcă înainte de amiaza zilei următoare şi se răspândi zvonul că, într-un fel sau altul, porcii făcuseră rost de bani ca să-şi cumpere o nouă ladă cu whisky.

Capitolul X.

Trecură anii. Anotimpurile soseau şi se duceau, iar vieţile scurte ale animalelor se stingeau. Veni o vreme când nu mai exista nimeni care să-şi amintească de zilele vechi dinaintea Revoluţiei, în afară de Clover, corbul Moise şi unii dintre porci.

Muriel murise, Bluebell, Jessie şi Pincher muriseră. Şi Jones murise – murise într-un azil de alcoolici din altă parte a ţării. Snowball fusese dat uitării; nu-l mai ţineau minte decât cei câţiva care îl cunoscuseră. Clover era acum o, iapă bătrână şi greoaie, cu încheieturile ţepene şi cu o tendinţă de a face urdori la ochi. Avea doi ani peste vârsta de pensionare, dar, în realitate, nici un animal nu se pensionase vreodată cu adevărat. Discuţiile de a rezerva un colţ din păşune pentru animalele prea bătrâne fuseseră lăsate baltă de mult timp. Napoleon era acum un mascul matur de o sută cincizeci de kilograme. Squealer era atât de gras, încât abia dacă mai putea vedea. Numai bătrânul Benjamin arăta aproape la fel ca întotdeauna, cu excepţia faptului că era mai cărunt în jurul botului şi, de la moartea lui Boxer, mai morocănos şi mai taciturn ca niciodată.

Existau acum mai multe fiinţe la fermă, deşi creşterea nu fusese atât de mare cum se prevăzuse în anii anteriori. Multe animale se născuseră, pentru care Revoluţia era doar

o tradiţie confuză, transmisă pe cale orală, iar altele fuseseră cumpărate, care nu auziseră niciodată despre aşa ceva înainte de a sosi acolo. Ferma avea acum trei cai, pe lângă Clover. Erau nişte animale frumoase, pe picioarele lor, lucrători harnici şi buni tovarăşi, dar foarte proşti. Niciunul dintre ei nu se dovedi capabil să înveţe alfabetul dincolo de litera B. Acceptau orice li se spunea despre Revoluţie şi despre principiile Animalismului, în special de la Clover, pentru care aveau aproape un respect filial; dar era îndoielnic dacă înţelegeau ceva.

Ferma era mai prosperă şi mai bine organizată: fusese chiar mărită cu două terenuri cumpărate de la domnul Pilkington. Moara de vânt fusese, în sfârşit, terminată cu succes, iar ferma poseda acum o maşină de treierat şi o macara pentru fân numai ale ei şi se construiseră diferite alte clădiri. Whymper îşi cumpărase un docar. Moara de vânt, însă, nu fusese folosită, până la urmă, la generarea curentului electric, ci la măcinarea porumbului, aducând un frumos profit bănesc. Animalele munceau acum din greu pentru a construi încă o moară de vânt; când aceasta avea să fie terminată, se spunea, urma să fie instalate dinamurile. Dar despre luxul la care Snowball le învăţase odată pe animale să gândească, staulele electrificate şi apa caldă şi rece, săptămâna de lucru de trei zile, despre acestea nu se mai vorbea. Napoleon denunţase asemenea idei ca fiind contrare Spiritului Animalismului. Cea mai reală fericire, zicea el, consta în a munci din greu şi a trăi din puţin.

Nu era limpede cum anume, dar parcă ferma se îmbogăţise fără ca animalele însele să devină mai bogate – evident, exceptaţi fiind porcii şi câinii. Probabil că asta se întâmpla pentru că existau atât de mulţi porci şi atât de mulţi câini. Important nu era atât faptul că aceştia nu munceau, după felul de a fi pe care-l aveau, fiindcă, aşa cum explica Squealer neobosit, ei desfăşurau o muncă nesfârşită de supraveghere şi organizare a fermei. O mare parte a

acestei munci era de un soi pe care celelalte animale erau prea ignorante pentru a-l înţelege. De exemplu, Squealer le spunea că porcii trebuiau să depună eforturi uriaşe, zilnic, la lucruri misterioase numite „dosare”, „rapoarte”, „note”, „memorandumuri”. Acestea erau foi de hârtie care trebuiau acoperite cu un scris mărunt şi, îndată ce erau umplute în acest fel, se ardeau în sobă. Aceste lucruri erau de cea mai mare importanţă pentru prosperitatea fermei, zicea Squealer. Totuşi, nici porcii, nici câinii nu produceau deloc hrană prin propria lor muncă şi erau foarte mulţi, iar pofta de mâncare le era mereu foarte bună.

În ceea ce le privea pe celelalte animale, viaţa lor, atâta cât ştiau ele, era aşa cum fusese întotdeauna. În general, le era foame, dormeau pe paie, se adăpau din iaz, munceau pe câmpuri; iarna le chinuia frigul, iar vara muştele. Uneori, acelea mai bătrâne dintre ele îşi scormoneau memoria confuză pentru a descoperi dacă, în primele zile ale Revoluţiei, pe vremea când alungarea lui Jones mai era încă un fapt recent, lucrurile fuseseră mai rele sau mai bune decât acum. Nu-şi puteau reaminti. Nu aveau nici un termen de referinţă prin care să-şi compare vieţile actuale; şi nici nu se puteau informa de nicăieri, în afară de listele de cifre ale lui Squealer, care demonstrau invariabil că totul mergea din bine în mai bine. Animalele ajunseră la concluzia că problema era fără soluţie; în orice caz, aveau prea puţin timp pentru speculaţii asupra unor asemenea lucruri. Numai bătrânul Benjamin afirma că-şi amintea fiecare amănunt al lungii lui vieţi şi că ştia că lucrurile nici nu fuseseră niciodată şi nici nu aveau să fie vreodată cu mult mai bune ori cu mult mai rele – foamea, greutăţile şi dezamăgirea fiind, zicea el, legile de neclintit ale vieţii.

Şi totuşi, animalele nu renunţau la speranţă. Mai mult de atât, nu-şi pierduseră nici o clipă simţul onoarei şi al privilegiului de a fi fost membre ale Fermei Animalelor. Încă mai era singura fermă din toată ţara – din toată Anglia! – în care animalele erau şi proprietare şi producătoare.

Niciunul dintre ele, nici cele mai tinere, nici nou-veniţi aduşi din ferme de la zece sau douăzeci de mile depărtare, nu încetau să se minuneze de acest lucru. Şi, când auzeau puşca detunând şi vedeau steagul verde fluturând la catarg, inimile lor băteau cu o mândrie de neclintit şi discuţia se îndrepta întotdeauna către zilele eroice, alungarea lui Jones, scrierea celor Şapte Precepte, marile bătălii în care îi învinseseră pe invadatorii-oameni. Niciunul dintre vechile visuri nu fusese părăsit. Republica Animalelor, despre care prezisese Seniorul, când câmpiile verzi ale Angliei nu aveau să mai fie călcate de picior de om, mai era încă, pentru ele, o profesiune de credinţă, într-o zi avea să vină: poate nu prea curând, poate nu chiar în cursul vieţii animalelor care trăiau acum, dar, totuşi, avea să vină. Poate chiar şi melodia Animalelor din Anglia mai era murmurată, în secret, pe ici pe colo; în orice caz, era un fapt cert că fiecare animal de la fermă o cunoştea, deşi nimeni nu ar fi îndrăznit s-o cânte cu voce tare. Poate că era adevărat că duceau o viaţă grea şi că nu toate speranţele lor se împliniseră; dar erau conştiente că nu erau ca alte animale. Dacă stăteau flămânde, cel puţin nu-l mai hrăneau pe oamenii tiranici; dacă munceau din greu, cel puţin munceau pentru ele însele. Nimeni dintre ele, nu mergea pe două picioare. Nici o fiinţă nu spunea vreunei alte fiinţe „stăpân”. Toate animalele erau egale.

Într-o zi, la începutul verii, Squealer ordonă oilor să-l urmeze şi le duse pe o parcelă de pământ viran, la celălalt capăt al fermei, care se lăţise din cauza puietului de mesteacăn. Oile îşi petrecură acolo toată ziua, păscând frunze sub supravegherea lui Squealer. Seara, el se întoarse în casă, dar, cum vremea era caldă, le spuse oilor să rămână unde se găseau. Până la urmă, rămaseră acolo o săptămână întreagă, timp în care celelalte animale nu le mai văzură. Squealer stătea cu ele cea mai mare parte a zilei. Spunea că le învăţa să cânte un nou cântec pentru care era nevoie să nu fie deranjaţi.

Imediat după ce se întoarseră oile, într-o seară plăcută, după ce animalele îşi terminaseră lucrul şi se îndreptau înapoi spre clădiri, se auzi un nechezat îngrozit de cal din direcţia curţii. Speriate, animalele se repeziră la galop şi dădură năvală în curte. Acolo văzură ceea ce văzuse Clover.

Un porc mergea pe picioarele din spate.

Da, era Squealer. Puţin stângaci, ca şi cum nu ar fi fost foarte obişnuit să susţină greutatea lui considerabilă în poziţia aceea, dar cu un echilibru perfect, el se plimba de-a latul curţii. O clipă mai târziu, pe uşa casei ieşi un lung şir de porci, toţi mergând pe picioarele dinapoi. Unii o făceau mai bine decât alţii, unul sau doi erau chiar cam instabili şi arătau ca şi cum ar fi dorit să se sprijine într-un baston, dar fiecare din ei îşi făcea cu succes turul prin curte. Iar la urmă se auzi un lătrat îngrozitor de câini şi un cântat ascuţit al cocoşului negru şi din casă ieşi însuşi Napoleon, drept, cu măreţie, aruncând priviri semeţe dintr-o parte în alta, urmat de câinii care fremătau în jurul lui.

În copită ducea un bici. Fu o tăcere de mormânt. Uimite, îngrozite, înghesuindu-se unele în altele, animalele priviră şirul lung de porci care mărşăluiau încet în lungul curţii. Parcă se întorsese lumea cu fundul în sus. Apoi urmă un moment când primul şoc trecuse şi când, în ciuda oricărui fapt – cu toată groaza lor de câini şi cu tot obiceiul dezvoltat în ani lungi, de a nu se plânge niciodată, de a nu critica, orice s-ar fi întâmplat —, ar fi putut scoate o vorbă de protest. Dar exact în momentul acela, ca la un semnal, toate oile izbucniră într-o behăială asurzitoare:

— Patru picioare bine, două picioare mai bine! Patru picioare bine; două picioare mai bine!

Continuară timp de cinci minute, fără oprire. Până să se calmeze oile, orice şansă de protest trecuse, pentru că porcii intraseră înapoi în casă.

Benjamin simţi un nas atingându-l umărul şi se uită în jur. Era Clover. Ochii ei bătrâni arătau mai tulburi ca niciodată. Fără să spună o vorbă, ea îl trase uşor de coamă şi-l duse la

capătul hambarului cel mare, acolo unde erau scrise cele Şapte Precepte. Timp de un minut sau două, stătură amândoi privind fix la peretele dat cu catran şi la literele lui albe.

— Văzul mă înşală, zise ea în cele din urmă. Chiar când eram tânără nu puteam citi ce scrie aici. Dar mi se pare că peretele ăsta arăta altfel. Mai sunt cele Şapte Precepte aşa cum erau, Benjamin?

De data aceasta, Benjamin consimţi să-şi calce regula şi-l citi cu voce tare ce scria pe perete:

— TOATE ANIMALELE SUNT EGALE DAR UNELE ANIMALE SUNT MAI EGALE DECÂT ALTELE.

În afară de acest unic Precept nu mai scria nimic altceva.

După asta, nu li se mai păru ciudat când, a doua zi, porcii care supravegheau munca la fermă purtau, cu toţii bice în copite. Nu li se păru ciudat nici când se află că porcii îşi cumpăraseră un aparat de radio, că discutau pentru instalarea unui telefon şi că îşi scoseseră abonamente la „John Bull”, „Tit-Bits” şi „Daily Mirror”. Nu li se păru ciudat când îl văzură pe Napoleon plimbându-se prin grădina casei cu o pipă în gură – nu, nici chiar când porcii luară hainele domnului Jones din dulap şi se îmbrăcară cu ele. Napoleon însuşi apăru cu o haină neagră, cu pantaloni de prins şobolani şi jambiere din piele, în timp ce scroafa lui preferată apăru în rochia de mătase lucioasă pe care doamna Jones o purta, de obicei, duminica.

O săptămână mai târziu, după-amiaza, un număr de docare sosiră la fermă. O delegaţie de fermieri învecinaţi fusese invitată să facă o vizită. Fură conduşi prin toată ferma şi îşi exprimară marea admiraţie pentru tot ceea ce vedeau, în special pentru moara de vânt. Animalele munceau la plivitul câmpului cu napi. Munceau cu hărnicie, abia dacă îşi ridicau feţele din. Pământ, fără a şti de cine să se teamă mai mult, de porci sau de vizitatorii-oameni.

În seara aceea, se auziră din casă râsete zgomotoase şi cântece. Şi, deodată, la auzul vocilor întretăiate, animalele

deveniră curioase. Ce se putea petrece acolo, acum că, pentru prima oară, animalele şi oamenii se întâlneau pe picior de egalitate? Toate fiind de acord, începură să se strecoare cât puteau de încet prin grădină. La poartă se opriră, pe jumătate speriate să meargă mai departe, dar Clover intră prima. Urcară pe vârfurile picioarelor spre casă şi acelea dintre ele destul de înalte priviră înăuntru pe fereastra sufrageriei. Acolo, în jurul mesei celei lungi, stăteau şase oameni şi şase dintre porcii cei mai importanţi, Napoleon însuşi ocupând locul de onoare în capul mesei. Porcii păreau să stea foarte firesc pe scaune. Grupul se delectase cu un joc de cărţi, dar se întrerupsese pentru o clipă, evident ca să bea un pahar. Un ulcior mare circula şi cănile erau umplute din nou cu bere. Nimeni nu observă feţele uimite ale animalelor care se holbau înăuntru pe fereastră. Domnul Pilkington de la Foxwood se ridicase cu cana în mână. Într-o clipă, zise el, avea să roage pe cei de faţă să bea. Dar înainte de asta, avea câteva cuvinte pe care trebuia neapărat să le spună.

Era o mare sursă de satisfacţie pentru el, zise domnul Pilkington, ca şi, era convins, pentru toţi cei prezenţi, să ştie că o lungă perioadă de neîncredere şi neînţelegeri ajunsese acum-la sfârşit. Fusese o vreme – şi nici el, nici nimeni altcineva de faţă nu împărtăşise astfel de sentimente – dar fusese o vreme când respectabilii proprietari ai Fermei Animalelor fuseseră priviţi, n-ar fi putut spune cu ostilitate, dar, poate, cu o anumită reţinere, de către vecinii lor oameni. Avuseseră loc incidente nefericite, ideile greşite fuseseră monedă curentă. Existase sentimentul că o fermă în care porcii erau proprietari şi producători era un lucru anormal, de natură să aibă un efect nefast asupra împrejurimilor. Prea mulţi fermieri afirmaseră, fără o cunoaştere suficientă, că, într-adevăr, într-o asemenea fermă trebuia să domnească un spirit de desfrâu şi de lipsă de disciplină. Aceştia fuseseră iritaţi de efectele asupra propriilor lor animale sau chiar asupra angajaţilor lor

oameni. Dar acum toate acestea se ştergeau. Astăzi, el şi prietenii lui vizitaseră Ferma Animalelor şi cercetaseră fiecare palmă a ei cu ochii lor şi ce descoperiseră? Nu numai cele mai moderne metode, dar şi o disciplină şi un spirit de ordine care ar fi trebuit să constituie un exemplu pentru fermierii de pretutindeni. El socotea că avea dreptate spunând că animalele de categorie joasă de la Ferma Animalelor munceau mai mult şi primeau mai puţină hrană decât toate animalele din provincia respectivă. Într-adevăr, el şi prietenii lui vizitatori văzuseră în ziua aceea multe lucruri pe care intenţionau să le introducă imediat şi la fermele lor.

Urma să-şi sfârşească observaţiile, zise el, subliniind încă o dată sentimentele de prietenie care existau şi trebuiau să existe între Ferma Animalelor şi vecinii acesteia. Între porci şi oameni nu erau şi nici nu trebuiau să fie vreodată nici un fel de confruntări de interese. Luptele lor şi greutăţile lor erau aceleaşi. Oare problema muncii nu era aceeaşi peste tot? Aici se vădi că domnul Pilkington era pe punctul de a face o remarcă spirituală pregătită cu grijă, dar timp de câteva clipe, el fu mult prea amuzat pentru a o mai putea spune. După multe ezitări, în timpul cărora nenumăratele lui bărbii se înroşiseră, el reuşi să încheie:

— Dacă voi aveţi de luptat cu animalele voastre de jos, noi avem de luptat cu clasele noastre de jos!

Acest bon mot stârni gălăgie la masă, iar domnul Pilkington felicită o dată în plus porcii pentru raţiile mici, zilele de muncă lungi şi pentru lipsa generală de îmbuibare pe care o observase la Ferma Animalelor.

În încheiere, zise el, voia să-l roage pe cei de faţă să se ridice în picioare şi să se asigure că aveau paharele pline.

— Domnilor, încheie domnul Pilkington, domnilor, vă fac un toast: pentru prosperitatea Fermei Animalelor!

Urmară felicitări entuziaste şi bătăi din picioare. Napoleon era atât de satisfăcut încât îşi părăsi locul şi înconjură masa pentru a ciocni cu domnul Pilkington înainte de a-şi goli

cana. După ce urările se potoliră, Napoleon, care rămăsese în picioare, mărturisi că şi el avea câteva cuvinte de spus.

Ca toate discursurile lui Napoleon şi acesta fu scurt şi la obiect. Şi el, zise Napoleon, era fericit că perioada de neînţelegeri se sfârşea. Multă vreme circulaseră zvonuri – răspândite de vreun duşman răuvoitor, aşa avea el motive să creadă – că exista ceva subversiv şi chiar revoluţionar în concepţia lui şi a colegilor lui. Lor li se atribuise încercarea de a aţâţa la revoltă animalele de la fermele învecinate. Nimic nu putea fi mai departe de adevăr! Unica lor dorinţă, acum şi în trecut, era aceea de a trăi în pace şi în relaţii normale de afaceri cu vecinii lor. El adăugă şi că ferma pe care avea cinstea să o conducă era o întreprindere cooperativă, titlurile de proprietate, care se aflau în posesia lui, aparţinând tuturor porcilor.

Napoleon mai zise că nu credea să mai subziste vreuna dintre vechile suspiciuni, dar anumite schimbări fuseseră făcute recent în organizarea fermei, care trebuiau să aibă efect în promovarea încrederii pe mai departe. Până atunci, animalele de la fermă avuseseră un obicei destul de prostesc, de a se adresa unele altora cu „tovarăşe”. Acest lucru trebuia suprimat. Mai existase un obicei ciudat, de origine necunoscută, de a trece în fiecare duminică dimineaţa prin faţa craniului unui porc, care era fixat de un stâlp în grădină. Şi acest lucru urma să fie suprimat şi craniul fusese deja îngropat. Vizitatorii poate observaseră steagul verde care flutura la catarg. Dacă da, poate văzuseră şi că fuseseră îndepărtate copita şi cornul vopsite în alb, însemnate pe acesta înainte. De atunci încolo, urma să fie un steag verde curat.

Avea doar o singură obiecţie de adus, zise el, discursului excelent şi prietenos al domnului Pilkington. Domnul Pilkington se referise mereu la Ferma Animalelor. Desigur, el nu putea şti – pentru că el, Napoleon, anunţa acum pentru întâia oară acest lucru – că numele Ferma Animalelor fusese desfiinţat. De atunci, ferma avea să fie

cunoscută sub numele de Ferma „Conacul”, care, credea el, era numele ei corect şi originar.

— Domnilor, încheie Napoleon, eu vă voi face acelaşi toast ca şi domnul Pilkington, dar sub altă formă. Umpleţi-vă paharele până la buză. Domnilor, iată toastul meu: pentru prosperitatea Fermei „Conacul”!

Urmară aceleaşi urări inimoase ca şi mai devreme şi cănile fură golite până la drojdii. Dar în timp ce se holbau la scena aceasta, animalelor de afară li se păru că se petrecea un lucru straniu. Ce se modificase oare pe chipurile porcilor? Ochii tulburi ai lui Clover se mutau de la o faţă la alta. Unii dintre ei aveau cinci bărbii, unii aveau patru, unii aveau trei. Dar ce era acel lucru care părea să se topească şi să se schimbe?

Apoi, când se sfârşiră aplauzele, grupul luă cărţile şi continuă jocul întrerupt, iar animalele se strecurară tăcute de acolo.

Dar nu se îndepărtaseră nici douăzeci de metri când se opriră brusc. O izbucnire de voci venea dinspre casă. Toate se repeziră înapoi şi se uitară pe fereastră. Da, avea loc o ceartă violentă. Se auzeau strigăte, lovituri în masă, priviri ascuţite şi bănuitoare, dezminţiri furioase. Sursa tulburărilor părea să fie faptul că Napoleon şi domnul Pilkington jucaseră fiecare câte un as de pică în acelaşi timp.

Douăsprezece voci urlau furioase şi toate erau la fel. Ce se petrecuse cu feţele porcilor nu mai era de-acum o dilemă. Fiinţele de afară priviră de la porc la om şi de la om la porc şi din nou de la porc la om: deja era imposibil să mai spui care era care.

SFÂRŞIT